

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİBER ZORBALIK VE SİBER
MAĞDURİYET DÜZEYLERİ İLE NARSİSTİK KİŞİLİK YAPILARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan KABA

**Lefkoşa
Haziran, 2024**

Serkan KABA

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN
SİBER ZORBALIK VE SİBER
MAĞDURİYET DÜZEYLERİ İLE
NARSİSTİK KİŞİLİK YAPILARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2024

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SİBER ZORBALIK VE SİBER MAĞDURİYET
DÜZEYLERİ İLE NARSİSTİK KİŞİLİK YAPILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

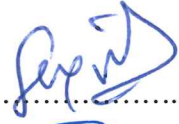

Serkan KABA

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ezgi ULU**

**Lefkoşa
Haziran, 2024**

Onay

Serkan KABA tarafından hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinin Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Düzeyleri ile Narsistik Kişilik Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma, 26/06/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Yrd. Doç. Dr. Şengül BAŞARI	
Jüri Üyesi:	Dr. Bingül SUBAŞI	
Danışman:	Doç. Dr. Ezgi ULU	

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

26/06/2024

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Ünvan, Ad-Soyad

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

26/06/ 2024

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Serkan KABA

26/06/2024

Teşekkür

Yapmış olduğum bu çalışmada her türlü bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Ezgi ULU'ya çok kıymetli katkıları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince kendilerinden çok şey öğrendiğim bilgi ve birikimlerini derslerde ve ders aralarında bizimle paylaşan Yakın Doğu Üniversitesi akademik kadrosuna özellikle değerli hocalarım Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ, Dr. Bingül HARMANCI ve Yrd. Doç. Dr. Ayşe BURAN hocama teşekkür ederim.

Yaşamımın her aşamasında olduğu gibi, tez çalışmam sırasında da bana verdikleri sonsuz moral, sevgi ve destekleri için sevgili aileme en içten teşekkürlerimi sunar; ayrıca, tüm tez çalışmam süresince bana güvenen destek veren, dostlarıma da teşekkür ederim.

Serkan KABA

Özet

Üniversite Öğrencilerinin Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Düzeyleri ile Narsistik Kişilik Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Serkan KABA

Yüksek Lisans Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

06-2024, 87 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik yapıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Çalışmanın kapsamı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde eğitim gören üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 18 yaş ve üzerindeki 395 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Sosyo-demografik Bilgi Formu, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, siber mağduriyet ile siber zorbalık düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, siber mağduriyet düzeyleri arttıkça siber zorbalık düzeyleri de artmaktadır. Siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri ile narsistik kişilik düzeyleri arasında ise anlamlı ilişkiler bulunmamaktadır. Siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeylerinin narsistik kişilik düzeyleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmamaktadır. Klinisyenler, siber mağduriyet düzeyleri arttıkça siber zorbalık düzeylerinin de arttığına dair bulguyu göz önünde bulundurarak, mağdur olan bireylerde siber zorbalık eğilimlerini değerlendirmeli ve bu konuda müdahaleler planlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: *siber zorbalık, siber mağduriyet, narsistik kişilik yapıları*

Abstract

Investigation of the Relationship Between University Students' Cyberbullying and Cyber Victimization Levels and Narcissistic Personality Structures

Serkan KABA

MSc, Department of Clinical Psychology

06-2024, 87 pages

The main purpose of this study is to examine the relationship between university students' cyberbullying and cyber victimization levels and their narcissistic personality structures. Relational survey model was applied in the study. The scope of the study consists of university students studying in the Turkish Republic of Northern Cyprus. The sample of the study consists of 395 participants aged 18 and over, selected from the population by convenience sampling method. Socio-demographic Information Form, Cyberbullying Scale, Cyber Victimization Scale and Narcissistic Personality Inventory were used as data collection tools. The results of the study show that there is a positive and significant relationship between cyber victimization and cyber bullying levels. Accordingly, as cyber victimization levels increase, cyber bullying levels also increase. There is no significant relationship between cyber victimization and cyber bullying levels and narcissistic personality levels. Cyber victimization and cyberbullying levels do not have a significant predictive effect on narcissistic personality levels. Clinicians should evaluate cyberbullying tendencies in victimized individuals and plan interventions in this regard, taking into account the finding that cyberbullying levels increase as cyber victimization levels increase.

Keywords: *cyberbullying, cyber victimization, narcissistic personality traits*

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkeler Uyumluk Beyanı	ii
Teşekkür	iii
Özet	iv
Abstract	v
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi	viii
Kısaltmalar	ix
BÖLÜM I	1
Giriş	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	3
Alt Amaçlar.....	3
Araştırmanın Önemi	4
Sınırlılıklar.....	4
Tanımlar	5
BÖLÜM II	6
Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	6
Zorbalık	6
Siber Zorbalık.....	7
Siber Zorbalığın Etkileri.....	8
Siber Zorbalığın Görülme Sıklığı	9
Siber Mağduriyet	10
Siber Zorbalık ve Mağduriyet Nedenleri.....	11
Siber Zorbalık Türleri.....	12
Narsizm	13
Narsizmin Tarihçesi	14
Narsistik Kişilik Bozukluğu	15
İlgili Araştırmalar	16
BÖLÜM III	20
Yöntem	20
Araştırmanın Modeli	20
Evren ve Örneklem.....	20
Veri Toplama Araçları.....	22

Kişisel Bilgi Formu.....	22
Üniversite Öğrencilerine Yönelik Siber Mağduriyet/Zorbalık Ölçeği	22
Narsistik Kişilik Envanteri (NKE).....	22
Veri Toplama Süreci	23
Veri Analizi	23
Çalışma Planı.....	24
BÖLÜM IV	26
Bulgular.....	26
BÖLÜM V.....	47
Tartışma	47
BÖLÜM VI.....	52
Sonuç ve Öneriler.....	52
Sonuçlar	52
Öneriler.....	52
Kaynakça	55
Ekler	67
Ek-1 Aydınlatılmış Onam Formu	67
Ek-2 Bilgilendirme Formu	68
Ek-3 Sosyo-Demografik Bilgi Formu	69
Ek-4 Üniversite Öğrencileri için Siber Mağduriyet Ölçeği Uygulama Formu	70
Ek-5 Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Ölçeği Uygulama Formu	71
Ek-6 Narsistik Kişilik Envanteri	72
Ek-7 Ölçek İzinleri	73
Ek-8 Özgeçmiş	74
Ek-9 İntihal Rapor Oranı	75
Ek-10 Etik Kurul Onay Formu	76

Tablolar Listesi

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı (Kişisel) Özelliklerine Göre Dağılımı	21
Tablo 2. Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarına Ait Betimsel Değerler	24
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siber Zorbalık Ölçeği ve Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	26
Tablo 4. Katılımcıların Aile Gelir Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	28
Tablo 5. Katılımcıların Aile Gelir Durumlarına Göre Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	30
Tablo 6. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	32
Tablo 7. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	34
Tablo 8. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	36
Tablo 9. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	38
Tablo 10. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	40
Tablo 11. Katılımcıların Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	42
Tablo 12. Katılımcıların Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre Siber Zorbalık Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo 13. Katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Katsayıları	45
Tablo 14. Katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarını Yordama Durumu.....	46

Kısaltmalar

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
DSM	:Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
NKE	:Narsistik Kişilik Envanteri
SMS	:Kısa Mesaj Servisi
SPSS	:Sosyal Bilimler için İstatistik Programı
YDÜ	:Yakın Doğu Üniversitesi

BÖLÜM I

Giriş

İnsanlık, tarihi boyunca iletişim araçlarını çağın gerekliliklerine uygun bir şekilde kullanmıştır. Bu iletişim araçları, zaman içinde resimden yazıya dönüşmüş ve günümüzde teknoloji sayesinde daha da güçlenmiştir. Evlerde bilgisayar sayısı arttıkça, internet kullanımını da doğal olarak yükselmiştir.

İnternet kullanımının artması ile birlikte gün yüzüne çıkan siber zorbalık, dijital platformlarda, diğer insanlara kasıtlı olarak zarar verme amaçlı tekrarlanan saldırgan davranışları içermektedir (Tokunaga, 2010). Bu tür zorbalık, e-postalar, sosyal medya siteleri, sohbet odaları, anlık mesajlar, SMS'ler ve web siteleri gibi teknolojileri kullanarak, tehdit etme, rahatsız etme, küçümseme, utandırma veya aşağılama gibi yöntemlerle gerçekleştirilmektedir (Mehari vd., 2014).

Siber zorbalık, gruplar veya bireylerin teknolojiyi kullanarak başka gruplara veya bireylere kasıtlı olarak zarar verme amaçlı tekrarlayan eylemlerde bulunduğu bir olgudur (Şahin ve Akbaba, 2017). Bu tür zarar verici davranışlar, sosyal dışlama, alay etme, hakaret etme, tehdit etme ve kişisel bilgileri ifşa etme gibi eylemleri içerebilmektedir (Mehari vd., 2014). Siber zorbalık, bu zarar verici davranışları teknoloji aracılığıyla güçsüz kişilere yönelik tekrarlayan bir şekilde sergilemeyi içermektedir (Kowalski vd., 2015).

Siber zorbalık ilk gün yüzüne çıktığında, araştırmacılar başlangıçta geleneksel zorbalıkla benzer olduğunu düşünmüşlerdir. Fakat yapılan ayrıntılı araştırmalar sonucunda, siber zorbalığın fiziksel, sözlü ve ilişkisel zorbalıktan tamamen farklı bir yapısı olduğu ortaya koyulmuştur (Wang vd., 2010). Araştırmalar, geleneksel zorbalık mağdurları ile karşılaştırıldığında, siber zorbalık mağdurlarının daha fazla kaygı, sosyal zorluk, intihar düşüncesi ve depresyon yaşadığını, akademik olarak daha kötü performans gösterdiklerini göstermektedir. Ayrıca, siber zorbalığın toplumsal kopukluk ve sağlıksızlık belirtileri taşıdığı, istikrarsızlık, umutsuzluk ve izolasyon duygularının arttığı altı çizilmektedir (Bottino vd., 2015).

Çevrimiçi ortam, narsistik kişilerin akranları üzerinde üstünlük kurma arzularını tatmin etmelerine olanak sağlamaktadır (Twenge ve Campbell, 2010). Bu narsist bireyler, intikam alma veya diğer insanlara zarar verme amacıyla siber zorbalığı tercih edebilmektedirler. Ayrıca, olumsuz geri bildirimlerle başa çıkamayan narsistik kişiler, siber zorbalığa başvurabilmektedirler. Bu kişiler aynı zamanda diğer insanları kontrol etmek veya eğlence aracı olarak da siber zorbalığı

kullanabilmektedirler (Tanrıku, 2015). Narsistik kişiler, kendilerini üstün gördükleri için siber zorbalık yaşamayacaklarını düşünebilmekte ve bu davranışları teşvik edebilmektedirler (Gibb ve Devereux, 2014).

Problem Durumu

Siber zorbalık ile siber mağduriyet arasındaki farkı belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda çözümsel bir yaklaşım benimsenmiştir. Her iki durumda da teknolojik içeriği daha iyi yansıtmak amacıyla ölçüm araçlarına özel öğeler eklenmiştir. İncelenen analizler, yeni öğelerin görsel zorbalık ve yazınsal zorbalık olmak üzere iki farklı boyutu temsil ettiğini göstermektedir. Görsel boyuttaki öğeler, hedef kişinin utandırıcı veya zarar verici fotoğraf veya videolarını çekmek veya göndermek gibi davranışları tanımlarken, yazınsal boyuttaki öğeler sanal yorumlarla birlikte hakaret, tehdit, izinsiz bilgi kullanımı gibi davranışları kapsamaktadır (Dempsey vd., 2009; Griezeld vd., 2008).

Campbell (2005), siber zorbalığın dünya genelinde yaygınlaştığı konusunda bir uyarıda bulunmuş ve bu uyarıyı İngiltere, ABD, Kanada, Japonya ve birçok ülkeden gelen raporlarla desteklemiştir. Li (2008), de siber zorbalığın birçok farklı kültürde giderek daha fazla yaygınlaştığını gösteren çalışmaları kullanarak bu hipotezi desteklemiştir. Siber zorbalık ve siber mağduriyetin sonuçlarına dair yapılmış pek çok çalışma, bu duruma maruz kalan gençlerin psikososyal gelişimlerine ve akademik performanslarına zarar verdiğini ortaya koymaktadır (Ybarra, 2004; Li, 2006; Beran ve Li, 2007; Hinduja ve Patchin, 2007). Son zamanlarda yapılan pek çok araştırma da artan siber davranışların oluşturduğu tehlikeleri anlamaya yöneliktir (Agosto vd., 2012).

Siber zorbalık, özellikle akranları tarafından yapıldığında, ergenlerin kişisel, sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimlerini olumsuz etkileyebilir (Şahin vd., 2012). Siber zorbalığın kurbanları arasında, düşük özgüven, yalnızlık, antisosyal kişilik özellikleri, okula gitmeme ve okuldan korkma gibi ciddi problemler görülmektedir (Ybarra ve Mitchell, 2004; Campbell, 2005).

Siber zorbalığın yaygınlığı konusunda gerçekleştirilen meta-analiz çalışmalarının sonuçları, %3 ila %40 arasında değişen bir yaygınlık oranını göstermektedir, hatta bazı çalışmalarda bu oranın %50'nin üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Kowalski vd., 2014; Brochado vd., 2016). Yaygınlık oranları değişse de, siber zorbalığın ciddi etkilere yol açtığı unutulmamalıdır. Siber zorbalık, depresyon,

anksiyete, madde bağımlılığı gibi olumsuz zihinsel sonuçlarla bağlantılı olduğu gibi, stres, uyku sorunları gibi sorunlara da yol açabilmektedir (Mitchell vd., 2007; Perren vd., 2010). Ayrıca, düşük akademik başarı, okulu terk etme ve okulu ihmal etme gibi riskleri de artırabilmektedir (Kowalski ve Limber, 2013; Ybarra vd., 2007).

Hoff ve Mitchell (2009) gerçekleştirdikleri çalışmada, 351 öğrenci üzerinde siber zorbalığın nedenlerini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler siber zorbalık davranışlarına yol açan faktörleri romantik ilişki problemleri, arkadaşlık arayışı sırasında reddedilme, bir kişiyi grubun dışına itme veya izole etme isteği gibi duygusal nedenler olarak sıralamışlardır. Bununla birlikte, siber zorbalığın gerçekleştirdikleri bu davranışlar sonrasında kendilerini iyi hissettikleri, mağdurların olumsuz duygular yaşamalarını istedikleri ve cinsiyet, ırk veya din gibi özelliklere karşı önyargılar taşıdıkları belirtilmiştir (Hoff ve Mitchell, 2009). Bu nedenlerin yanı sıra, narsizm, empati eksikliği, yalnızlık, saldırganlık, ahlaki kopukluk gibi kişilik özelliklerinin de siber zorbalığa yol açabileceğine işaret eden çalışmalar da bulunmaktadır (Brewer ve Kerslake, 2015; Ang vd., 2011). Bu nedenle araştırmanın problem cümlesi ‘Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik yapıları arasında bir ilişki var mıdır?’ şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik yapıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca aşağıda belirtilen alt problemler için de cevap aranmıştır.

Alt Amaçlar

1. Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, gelir durumu, çalışma durumu, anne-baba eğitim durumu, günlük internet kullanım süresi durumu) göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve narsistik kişilik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri narsistik kişilik düzeylerini yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Günümüzde dijital iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılması, bireyler arası etkileşimi önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişim, siber zorbalık ve siber mağduriyet gibi yeni sosyal sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Dursun vd., 2020). Siber zorbalık ve siber mağduriyet, dijital çağın getirdiği yeni sorunlardan ikisidir (Erbıçer, 2019). Bu konular, özellikle gençler ve üniversite öğrencileri arasında, ciddi psikolojik etkilere yol açabilmektedir (Çetin, 2019). Ancak, bu konuların narsistik kişilik yapısı ile ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır.

Narsistik kişilik yapısı, bireyin kendini aşırı derecede önemli ve değerli gördüğü, başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını görmezden geldiği bir kişilik bozukluğudur (Turan, 2022). Bu kişilik yapısının, siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri üzerindeki etkisi, literatürde henüz yeterince incelenmemiştir. Literatürde yapılan önceki çalışmalar genellikle siber zorbalık ve mağduriyeti genel bir perspektiften ele almıştır (Çiftçi, 2018; Abudusufuer vd., 2022). Ancak, bu çalışma, bu sorunların üniversite öğrencileri arasında nasıl yaşandığı ve özellikle narsistik kişilik yapıları ile olan ilişkisini detaylı bir şekilde ele almıştır.

Bu nedenle çalışma sonuçları siber zorbalık, siber mağduriyet ve narsistik kişilik yapısı arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak önemli bir adım olacaktır. Bu bilgi, siber zorbalık ve siber mağduriyeti önlemeye yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Bununla birlikte, üniversite öğrencileri için siber zorbalık ve mağduriyetle baş etme stratejilerinin geliştirilmesine ve bu tür davranışların önlenmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca, narsistik kişilik özelliklerinin siber zorbalık ve mağduriyetle ilişkisi üzerine yapılacak araştırmaların önünü açarak, psikolojik sağlık uzmanları ve eğitimciler için önemli bir referans kaynağı olabilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 18 yaş ve üzeri 395 üniversite öğrencisi ile sınırlıdır,
- Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanterinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
- Katılımcıların gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilerle sınırlıdır,
- Araştırmanın yapıldığı üniversitelerin coğrafi ve kültürel bağlamıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Narsizm: Bir bireyin erken libidinal gelişim döneminde, kendi benliğini libidinal bir nesne olarak seçerek kendi cinsel gereksinimlerini tatmin etme eğiliminde olduğu bir psikolojik durumu ifade etmektedir (Rapier, 2005).

Siber Mağduriyet: Sanal dünyada teknolojik araçlar aracılığıyla iletişim kurduğu kişiler tarafından kasıtlı bir şekilde olumsuz davranışlara maruz kalan veya maddi ve manevi zararlara uğrayan bir kişinin deneyimlediği bir durumdur (Yuluğ, 2020).

Siber Zorbalık: Elektronik iletişim araçları kullanılarak sürekli ve ısrarlı bir şekilde başkasına zarar verme amacı taşıyan davranışları ifade etmektedir (Hinduja ve Patchin, 2009).

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Zorbalık

Ergenlik, çocukluk ve yetişkinlik arasında bir köprü işlevi görerek fiziksel, bilişsel ve duygusal yönden hızlı ve önemli değişimlere sahne olan bir dönemdir (Torun, 2007; Yörükoğlu, 2012). Bu dönemde, son yıllarda artarak önemli bir tehdit olarak beliren zorbalık, huzur ve sosyal işlevselliği olumsuz etkileyen ciddi bir sorun haline gelmiştir (Gökler, 2009). Zorbalık, Nansel vd. (2001) tarafından bir bireyin veya grubun kendisinden daha zayıf bir kişiye kasıtlı olarak zarar verme amacıyla tekrar tekrar saldırgan davranışlar sergilemesi olarak tanımlanmıştır. Zorbalık, güç dengesizliği olan bireyler arasında karşı tarafa zarar verme amacıyla gerçekleşen sürekli davranışları içermektedir (Coy, 2001; Greene, 2000). Bu güç dengesizliği, sosyal statü, popülerlik, zeka veya fiziksel güç gibi çeşitli unsurları içerebilmektedir (Olweus ve Limber, 2010). Yapılan bir diğer tanıma göre zorbalık, kendini savunmakta güçlük çeken bir kişiye, bireyler veya gruplar tarafından tekrarlı bir şekilde fiziksel ve psikolojik şiddet uygulanmasıdır (Roland, 1989).

Zorbalık davranışı, korkutma ve zarar verme amacı taşıırken, kaba ve incitici sözler söyleme, alay etme, lakap takma, görmezden gelme, gruptan dışlama, fiziksel saldırı, itme, tekmeleme, yalanlar yayma gibi davranışları içerebilmektedir (Olweus, 2013). Zorbalık, bireyler üzerinde sosyal, psikolojik, zihinsel ve fiziksel etkilere sahiptir (Tangel ve Campbell, 2010; Woods vd., 2001). Zorba rolünde olan bireyler, genellikle sosyal ve duygusal uyumsuzluk yaşayan, yalnızlık çeken, akademik başarısı zayıf ve yakın arkadaşlık kurmada güçlük çeken kişilerdir (Nansel vd., 2001). Bu kişiler, kontrol ve hâkimiyet kurmayı amaçlarken fiziksel olarak güçlülerse, dürtüsel ve uyumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler (Lapidot-Lefter ve Doley-Cohen, 2015). Mağdur rolünde olanlar ise kaygı ve yalnızlık hissi yaşayabilmekte ve yakın arkadaşlık ilişkileri kurmakta zorlanabilmektedirler (Nansel vd., 2001). Genellikle temkinli, sessiz, popüler olmayan ve fiziksel olarak zayıf bireyler mağdur rolünde bulunmaktadır (Lapidot-Lefter ve Doley-Cohen, 2015; Olweus, 1993).

Zorba davranışların nedenleri arasında bebeklik dönemindeki ilgi ve sevgi eksikliği, çocukluk döneminde sınırların belirsizliği, aile içi güç odaklı disiplin yöntemleri ve bireylerin kişilik yapıları yer almaktadır (Özabacı, 2021). Ayrıca

aileye ait risk faktörleri, anne-baba tutumları, aile içi ilişkilerin zayıf olması, okula dair risk faktörleri, akademik başarısızlık ve bireysel özellikler, zorbalık davranışlarının gelişiminde etkili olan faktörler arasındadır (Özgür vd., 2005; Pakaslahti, 2000; Thonberyy vd., 2003; Güven, 2015; O'Moore ve Kirkham, 2001).

Siber Zorbalık

Teknolojinin hızlı gelişimi son yıllarda zorbalık eylemlerinin kontrolünü zorlaştırmıştır (Çelik, 2020; Subrahmanya ve Greenfield, 2008). Cep telefonları, bilgisayarlar ve diğer teknolojik cihazların yaygın kullanımı, gençleri siber zorbalığa karşı daha savunmasız hale getirebilmektedir. Çünkü sosyal medya uygulamaları, sohbet odaları, çevrimiçi forumlar gibi çevrimiçi uygulamalar bu tür davranışlara zemin hazırlayabilmektedir (Donegan, 2012). Siber zorbalık, elektronik medya kullanılarak gerçekleştirilen bir dizi saldırgan davranışı içermekte ve son yıllarda giderek daha fazla yaşanan bir tür zorbalık olarak öne çıkmaktadır (Dooley vd., 2009).

Siber zorbalıkla ilgili yapılan araştırmalar, bu olgunun dinamiklerini tam olarak açıklamada eksiklikler taşıyabilir. Teknolojinin sürekli gelişmesi, siber zorbalık türlerinin, etkilerinin ve yürütme yöntemlerinin zaman içinde değişebileceği anlamına gelir. Bu nedenle, siber zorbalığın tanımları üzerinde birleşmek ve genel bir dil oluşturmak zorlaşabilir (Patchin ve Hinduja, 2015; Tokunaga, 2010). Siber zorbalıkla ilgili tanımlar arasında farklı vurgular yapılmıştır. Hinduja ve Patchin (2007), siber zorbalığı, zarar verme amacıyla tekrarlı olarak gerçekleştirilen davranışlara odaklanarak tanımlarken, Agatston vd. (2007), teknolojik cihazların zorbalık sürecinde kullanımına dikkat çekmiştir. Siber zorbalık, teknolojik cihazları kullanarak bir birey veya bir gruba kasıtlı zarar verme amacıyla gerçekleştirilen saldırganca davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Belsey, 2005). Willard (2007) ise siber zorbalığı, mağdur bireye tehditlerde bulunma, lakap takma, söylenti çıkarma, kişisel bilgileri izinsiz paylaşma ve mağduru sosyal gruplardan dışlama yoluyla gerçekleştirilen ilişkisel zorbalık türü olarak tanımlamaktadır.

Siber zorbalıkla ilgili kabul edilen temel kavramlar tekrarlama, zarar verme niyeti ve güç dengesizliği olarak belirlenmiştir (Menesini vd., 2012; Vandebosch ve van Cleemput, 2008). Tekrarlama, zorbalık davranışını rahatsızlık yaratıcı davranışlardan ayıran bir özelliktir (Patchin ve Hinduja, 2015). Zarar verme niyeti, bir davranışın toplum tarafından olumsuz bir şekilde değerlendirilmesinden ziyade,

davranışın niyetinin zarar verme olduğu anlamına gelmektedir (Englander, 2012). Siber zorbalık davranışının üçüncü bileşeni ise zarar vermeyi içermekte ve bu, mağdur üzerinde olumsuz etkilere neden olan davranışı tanımlamaktadır (Patchin ve Hinduja, 2015). Siber zorbalık sürecinin son bileşeni olan güç dengesizliği, teknolojik cihazları kullanma yeteneğinin önemini vurgulamaktadır (Englander, 2012).

Siber Zorbalığın Etkileri

Siber zorbalık, son yıllarda ergenler arasında en yaygın karşılaşılan sorunlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Slonje ve Smith, 2008). Bu tür zorbalığın, ergenlerin sosyal ilişkilerine ve duygusal gelişimlerine olumsuz etkileri bulunabilmektedir (Raskauskas ve Stoltz, 2007). Zorbanın ve mağdurun ergenlik dönemindeki bu süreçte ciddi sonuçlarla karşılaşabileceği bir gerçektir (Nansel vd., 2001). Zorbalık olayları, kişilerin kendi değerlerini düşük görmelerine ve depresyon eğilimli bir hayat sürmelerine yol açabilmektedir (O'Moore ve Kirkham, 2001). Siber zorbalığa maruz kalan ergenler, bu tür olumsuz duygularla başa çıkmak için okuldan kaçınma ya da tamamen terk etme gibi tepkiler verebilmektedirler (Osofsky, 2001). Çevrimiçi platformlar, bireylerin kimliklerini gizleyebilmeleri nedeniyle, zorbalık eğilimlerini sorumluluk hissetmeden devam ettirebilmektedir. Bu durum, ergen bireyler arasında depresyon, anksiyete ve üzüntü gibi duygusal problemlerin ortaya çıkma ihtimalini yükseltebilmektedir (Cross vd., 2015). Bununla birlikte, ergenlerin duygusal düzenleme, sosyal beceriler ve özsaygı gibi kişisel yetenekleri zorbalık olaylarının olumsuz etkilerini hafifletebilmektedir (Riittakerttu vd., 2010).

Siber zorbalığın hem kısa hem de uzun vadeli etkileri bulunmaktadır (Kowalski ve Limber, 2013). Araştırmalar, mağdurların siber zorbalık sürecinde yoğun stres yaşadığını ortaya koymaktadır. Siber zorbalık anonim bir ortamda gerçekleştiği için, mağdurlar kendilerini genellikle çaresiz hissetmektedirler. Mağdurlar, yeterli donanıma sahip olmadıkları ve nasıl başa çıkacaklarını bilmedikleri için bu süreç daha da zorlaşabilmektedir. Bu durum, kişilerin sosyal çevrelerinden uzaklaşmalarına ve dostluk bağlarının zarar görmesine sebep olarak, onları daha riskli senaryolarla yüz yüze getirebilir (Hoff ve Mitchell, 2009).

Araştırmalar ayrıca siber zorbalığın zorbalar üzerinde de psikolojik, sosyal ve duygusal etkilere sahip olduğunu göstermiştir (Hoff ve Mitchell, 2009; Patchin ve Hinduja, 2006; Zych vd., 2017). Mağdurların, siber zorbalıkla karşı karşıya

geldiklerinde ilk tepkilerinin stres ve kaygı olduğu ve bu duygusal tepkilerin zamanla depresyona dönüşebileceği belirtilmiştir (Hinduja ve Patchin, 2010; Tokunaga, 2010). Siber zorbalık, mağdurlar üzerinde fiziksel, akademik, duygusal ve psikolojik zararlara yol açabilirken özellikle depresyon belirtileri yoğun bir şekilde ortaya çıkabilmektedir (Ybarra ve Mitchell, 2004). Mağdurlar ayrıca akademik sorunlarla da karşılaşabilmektedirler ve bu, okuldan uzaklaşma, akademik başarısızlık, devamsızlık gibi davranış sorunlarına aynı zamanda sigara-alkol bağımlılığı, madde kullanma, ateşli silah taşıma gibi olumsuz davranışlara yol açabilmektedir (Hinduja ve Patchin, 2007; 2009; Ybarra vd., 2007).

Siber Zorbalığın Görülme Sıklığı

Ergenlik döneminde siber zorbalığın yaygın bir sorun olduğu, yapılan araştırmalarla desteklenmektedir (Eroğlu ve Peker, 2015; Kowalski vd., 2012). Ergenler, siber zorbalık süreçlerinde zorba, mağdur ve gözlemci rollerine sıklıkla dahil olmaktadır (Arıca vd., 2008; Beran ve Li, 2005; Kowalski vd., 2012; Modecki vd., 2014). Ancak, siber zorbalık sürecinin yaygınlığını ölçme yöntemlerinin, ölçüm araçlarının ve analizlerin farklılık göstermesi nedeniyle farklı sonuçlar elde edilebilmektedir (Kowalski vd., 2008; Sabella vd., 2013). Bu nedenle, araştırmalar ülkeden ülkeye önemli varyasyonlar gösterebilmektedir (Jager vd., 2010). Bununla birlikte, araştırmacılar siber zorbalığın toplum için ciddi bir sorun olduğu konusunda genel bir fikir birliğine varmışlardır (Vandebosch ve vanCleemput, 2008).

Yurtdışında ve yurtiçinde yapılan çalışmalar, siber zorbalık, siber mağduriyet ve gözlemci rollerinin oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda, Kowalski ve Limber (2007), çalışmada yer alan bireylerin %4'ünün zorba, %11'inin mağdur, %7'sinin hem mağdur hem zorba olduğu sonucuna ulaşmıştır. Patchin ve Hinduja (2006) yaptıkları çalışmada, katılımcıların %29'unun mağdur, %11'inin zorba, %47'sinin ise gözlemci olduğu sonucuna varmışlardır. Aynı şekilde Li (2007) tarafından yapılan benzer bir çalışmada, Vandebosch ve VanCleemput (2009) tarafından ergenlerle gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların %52.5'inin zorba, %61.9'unun mağdur, %76.3'ünün ise gözlemci olduğunu belirtmişlerdir. Pereira vd. (2016) tarafından ergenlerle yapılan bir araştırmada katılımcıların %70'i siber zorbalık sürecinde mağdur olduklarını ifade etmişlerdir.

Yurtiçinde gerçekleştirilen araştırmalarda ise, Arıacak vd. (2008) yaptıkları araştırmada katılımcıların yaklaşık %36'sının zorba, yaklaşık %6'sının ise mağdur olduğunu bulmuşlardır. Dilmaç (2009) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada katılımcıların yaklaşık %23'ünün zorba, %55'inin mağdur olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayas (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada lise öğrencilerinin siber zorba ve mağdur olma yaygınlığı ile ilgili yapılan bir araştırmada, katılımcıların yaklaşık %16'sının zorba, yaklaşık %17'sinin ise mağdur olduğu bulunmuştur. Tokunaga (2010) tarafından yapılan bir araştırmada katılımcıların %20 ile %40 arasında siber zorbalık sürecine dahil oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma sonucuna göre, çalışmada yer alan bireylerin %15'i zorba, %25'i mağdur, %52'si gözlemci olarak sürece dahil olmuşlardır.

Siber Mağduriyet

Siber mağduriyet, "bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak birey ya da gruplara yönelik teknik ya da ilişkisel zarar verme davranışlarına maruz kalmak ve bu maruziyetin sonucunda maddi ve manevi kayıplar yaşamak" şeklinde açıklanmaktadır (Arıacak vd., 2012). Araştırmalar, siber zorbalığa maruz kalan kişi sayısının arttığını ve internet kullanıcılarının sanal ilişkilerinde siber zorbalığa daha fazla maruz kalma olasılığı taşıdığını göstermektedir. Bununla birlikte, siber mağdurların, geleneksel zorbalığa maruz kalanlara kıyasla daha fazla psikolojik zarar gördükleri vurgulanmaktadır (Karaca vd., 2021).

Zorbalığın iki yönü vardır: zorbalık yapanlar ve zorbalık kurbanları. Siber zorbalık da bu ikili yapıyı yansıtmaktadır (Yiğit ve Seferoğlu, 2017: 24). Siber zorbalık failleri siber zorba olarak anıldığı gibi, siber zorbalığa maruz kalan kişiler de literatürde siber mağdur (cyber victim) olarak adlandırılmaktadır (Hinduja ve Patchin, 2012; Vandebosch ve Van Cleemput, 2008). Çağımızda siber zorbalığın yayılması siber mağduriyetin doğrudan artmasına yol açmıştır. Siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve siber zorbalığın siber mağduriyeti öngördüğü konusundaki araştırmalar da dikkat çekmektedir. Alan yazında, siber zorbalık ile siber mağduriyet arasındaki ilişkiyi destekleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalara göre, siber mağduriyet yaşayan kişiler, siber zorbalık eğilimleri sergileyebilmektedir (Yiğit ve Seferoğlu, 2017).

Siber Zorbalık ve Mağduriyet Nedenleri

Bir sorunun nedenlerini anlamak, sorunun çözülmesine ve önlenmesine yardımcı olan kritik bir adımdır. Dolayısıyla, siber zorbalık ve mağduriyetin kökenlerine dair yapılan araştırmalar, sorunun çözümünü kolaylaştırmada önemli bir role sahiptir (Sabancı, 2018). Siber zorbalığın çocuklar ve gençler arasında yaygınlaşmasının arkasındaki nedenler, bireylerin agresif eğilimleri, şiddete maruz kalma geçmişleri ve arkadaş çevrelerinden yetersiz sosyal destek alışkanlıkları ile ilişkilendirilir. Bununla birlikte, siber zorbalığın dijital platformlarda gerçekleşmesi, kimliğin gizlenmesi ve evde kolayca bu davranışların sergilenmesi gibi faktörler de etkili olabilmektedir (Notar vd., 2013).

Çocuklar ve gençler arasında siber zorbalığın nedenleri, başkaları üzerinde kontrol kurma isteği, saldırgan davranışlardan keyif alma, akranları arasında prestij kazanma arzusu ve intikam alma dürtüsü gibi faktörleri içerir. Ayrıca, dijital zorbanın siber ortamda kolayca yakalanmama avantajı, mağduru yüz yüze görmemek ve tanınmama olasılığı da çocuklar ve gençler arasında siber zorbalık nedenlerinin bir parçası olabilmektedir (Sabancı, 2018).

Siber zorbalık özellikle öğrenciler arasında yaygın bir sorun olarak görülmektedir. Örneğin, duygusal bir ilişki sona erdiğinde, bu ilişkinin tarafı olan gençler, intikam amaçlı olarak sanal platformlarda zarar verici davranışlara başvurabilmektedirler. Bazı öğrenciler, kıskançlık ve rekabet gibi nedenlerle çevrimiçi zorbalık yaptıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, sanal platformlarda hızla yayılan eylemler, faillerin kimliğinin gizli kalması ve mağdurla yüz yüze gelmeme avantajı da siber zorbalığı artıran faktörler arasında sayılmaktadır (Yaman ve Sönmez, 2015).

Çocukların ve gençlerin internet kullanım sürelerinin artması, siber zorbalığa maruz kalma riskini yükselten bir faktör olabilir. Yapılan bir araştırma, günlük internet kullanım süresinin 2 saati aştığı durumlarda, bireylerin sanal ortamda olumsuz içerikler ve davranışlarla daha fazla karşılaşma riskinin arttığını göstermiştir. Ayrıca, ailelerden alınan sosyal ve duygusal destek ile siber mağduriyet arasındaki ilişki de değerlendirilmiştir. Lise öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma, ailelerinden sosyal destek almayan gençlerin siber mağduriyet yaşama olasılığının, sosyal destek alanlara kıyasla daha yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir (Evli vd., 2018).

Siber Zorbalık Türleri

Kowalski vd. (2008) siber zorbalığı beş farklı alt türde sınıflandırmıştır.

Kızdırma (Flaming): Kızdırma, tehditkar, alaycı veya kışkırtıcı dilin kullanıldığı ve iki kişi veya daha fazla kişi arasında gerçekleşen bir alt türdür. Gençler arasında en yaygın olarak çevrimiçi sohbet odaları, oyun platformları ve herkese açık blog sayfalarında karşımıza çıkmaktadır. Bu platformlarda, gençler sıklıkla karşı tarafla acımasızca iletişim kurabilmektedirler. Zorbalık yapan kişiler, sert ve kaba bir dil kullanma eğilimindedirler. Özellikle çevrimiçi oyunlarda "seni öldüreceğim" gibi şiddet içerikli ifadeler sıkça kullanılmaktadır. Bu tür söylemler, karşı tarafı psikolojik olarak tehdit edici ve rahatsız edici bir duruma sokabilmektedir.

Taciz (Harassment): Taciz, karşı tarafa saldırganlık içeren iletilerin sanal ortamda gönderilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Genellikle e-posta, anlık mesajlar ve çeşitli sosyal medya platformları üzerinden gerçekleşmektedir. Taciz edilen kişiler, sürekli olarak saldırgan mesajlar almakta ve bu tür saldırılar genellikle uzun bir süre boyunca tekrarlanmaktadır. Kızdırma (flaming) ile taciz arasında farklılıklar bulunmaktadır. Tacizde, tek taraflı olarak karşı tarafı rahatsız etme ve zarar verme amacı ön planda iken kızdırma taraflar arasında karşılıklı saldırganlık içeren sözlerin söylendiği bir etkileşimi içermektedir.

Karalama (Denigration): Bu tür zorbalık, kişi veya kişiler hakkında asılsız, zarar verici içeriklerin ve konuşmaların oluşturulması ve yayılması anlamına gelmektedir. Elektronik cihazlar aracılığıyla çeşitli platformlarda gerçekleştirilebilmektedir. Karalama genellikle karşı tarafı mahcup etmek amacıyla yapılmaktadır. Özellikle ergenler arasında sıkça görülen bir siber zorbalık türüdür. Öğrenciler, arkadaşları, öğretmenleri ve yöneticileri hedef alabilmekte, onlara karşı olumsuz yorumlar yapabilmekte veya asılsız haberler oluşturabilmektedirler. Bu eylem ise internet siteleri ve bloglar gerçekleştirilebilmektedir.

Taklit Etme (Impersonation): Taklit etme, başka birinin kimliğini kullanarak farklı bir kimliğe bürünme, onur kırıcı resim veya videoların paylaşılması gibi davranışları kapsamaktadır. Farklı bir kişinin kimliği üzerinden, sosyal medya, kişisel internet siteleri ve bloglar gibi çevrimiçi iletişim kanallarından

gerçekleştirilebilmektedir. Özellikle gençler arasında yaygın bir durumdur. Arkadaşlarının şifrelerini kullanarak veya kırarak, onların adına giriş yapabilmekte ve zarar verme veya şaka yapma amacı güdebilmektedirler.

İfşa Etme (Outing and Trickery): Bu tür zorbalık, özel ve mahrem anlara ait bilgilerin ve fotoğrafların izinsiz bir şekilde paylaşılmasını içermektedir. Çeşitli sosyal medya platformları aracılığıyla yapılabilmektedir. Genellikle kişiler, birlikte oldukları anlardan elde edilen özel fotoğrafların paylaşılması ve daha sonra bu materyali kullanarak şantaj yapma amacı gütmektedirler. Arkadaşlarını bu materyali kullanarak tehdit etmektedirler.

Dışlama (Exclusion): Dışlama, kişilerin bir topluluk veya grup tarafından dışlanarak çıkarılmalarını ifade etmektedir. İnsanlar doğası gereği sosyal varlıklardır ve başkalarıyla etkileşimde bulunma ve topluluklar içinde yer alma ihtiyacı duymaktadırlar. Dışlanma, bu ihtiyacın karşılanmasını engellemek anlamına gelirken bazı durumlarda "sosyal ölüm" olarak adlandırılmaktadır. Günlük hayatta yaşanan dışlama olaylarının sanal dünyada da tezahür etmesi durumu siber zorbalık olarak kabul edilmektedir. Dışlama türü siber zorbalık, mağdurlar üzerinde ciddi duygusal travmalara neden olabilmektedir. Özellikle gençler arasında, çevrimiçi oyun gruplarından atılmak, arkadaşlık mesaj gruplarından çıkarılmak veya çeşitli iletişim platformlarında engellenmek gibi dışlama örnekleri oldukça yaygındır (Kowalski vd., 2008).

Narsizm

“Narsizm” ya da “özseverlik” denilen terim, bir kişinin kendi fiziksel ve zihinsel varlığına, kişiliğine veya kimliğine aşırı düşkünlük duyması ve kendisini çok sevmesi anlamına gelir. Narsistik eğilimler, kendini normalden daha büyük görmek, kendine hayranlık duymak ve empati yeteneğinin eksikliği ile özdeşleştirilmektedir (Seward, 2007). Narsizm terimi ilk kez 1898 yılında psikoloji literatürüne girmiştir. Havelock Ellis, Yunan mitolojisindeki Narcissus karakteri ile narsizmi ilişkilendirmiştir. Narcissus, kendi yansımasına aşık olup sonunda boğulan mitolojik bir avcıdır. Ellis, bu aşırı kendine aşkı betimleyerek narsizm terimini literatüre katmıştır. Bu çalışma daha sonra Sigmund Freud'un dikkatini çekmiş ve Freud, narsizmi psikanalizin önemli bir konusu olarak ele almıştır (Cihangiroğlu vd., 2015).

Narsizm kavramı, 1990'lı yıllardan sonra büyük ilgi görmeye başlamıştır. Psikoloji literatürü, narsizmi kişinin kendi vücudunu cinsel bir obje gibi görmesi ve arzulaması olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, narsistik bireylerin kendilerine karşı aşırı öz sevgi gösterdikleri ve kendilerini normalden daha büyük gördükleri kabul edilmektedir (Budak, 2003). Narsizm, çoğunlukla kişinin kendisini aşırı beğenmesi, kendine hayran olması ve empati eksikliği gibi davranışlarla ilişkilendirilmektedir. Aynı zamanda narsistik kişiler, kendilerine yönelik hayranlık ve öz saygı duymak için sürekli olarak çevrelerindeki onayını aramaktadırlar. Narsistik bireylerde büyüklenme, kendini övme, teşhircilik ve benmerkezcilik gibi davranışlar gözlemlenmektedir (Lasch, 1979).

Narsistik kişilik yapısına sahip bireylerin, kendilerine yönelik olumsuz düşüncelere ve eleştirilere aşırı duyarlı oldukları ve bu tür durumların öfkeye ve saldırganlığa yol açtığı bilinmektedir. Narsistik kişiler empati yoksunluğuna sahip olmaktadır (Budak, 2003). Yaşamlarının her aşamasında kendilerini aşırı beğenmekte ve sürekli olarak kendi ihtiyaçlarına odaklanmaktadırlar. Bu nedenle hedeflerine ulaşamadıklarında hızla hayal kırıklığına uğrayarak öfkelenmektedirler. Empati eksikliği, narsistik bireylerin insanları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarına neden olmaktadır (Şahin, 2009).

Narsizmin Tarihçesi

"Narsizm" olarak adlandırılan kavram, bireyin kendine duyduğu aşırı hayranlık ve bağımlılık, genel bir tanım olarak kişinin kendisine aşırı bir şekilde aşık olması olarak tanımlanmaktadır. Bu kelimenin kökeni, Yunan mitolojisine dayanmakta ve mitolojik bir karakter olan Narkisos'tan gelmektedir. Narkisos, kendi yansımasını su yüzeyinde gördüğü zaman kendine aşık olan ve ömrünü bu yansımayı seyrederek geçiren bir karakterdir. İlk olarak Ellis ile alan yazında yer alan narsizm terimi özellikle 1980'lerden itibaren büyük ilgi görmeye başlamıştır ve günümüzde "çağımızın hastalığı" olarak adlandırılmaktadır. Bu konu üzerine birçok araştırma yapılmıştır. 1960'lı yıllarda narsizmin yüksek olmayan benlik saygısı ile ilişkilendirilmesi ve kişisel gelişim yaklaşımlarının yaygınlaşması gibi faktörler, yapılan çalışma sayısındaki artışın nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda benlik saygısının artması ile bireylerde benmerkezcilik, dışa dönüklük ve bireycilik gibi davranışların gözlemlendiği ortaya çıkmıştır. İlk başlarda cinsiyetler arasında narsizm farklılığı olduğu düşünülse de son

dönemde kadınların narsistik özellikler sergileme düzeyinin artması ile bu farklılık ortadan kalkmıştır (Gençtan, 1993).

Psikanaliz alan yazınına göz atıldığında, narsizmin bu alanda da önemli bir konu olduğu görülmektedir. Sigmund Freud, narsizm konseptine ilk olarak "Cinsellik Teorisi Üzerine Çalışmalar" adlı makalesinde yer vermiştir. Bu makale, narsizmin psikanalizde ilk kez ele alındığı önemli bir çalışma olarak kabul edilmektedir. Ancak Freud, narsizmi bir olgu olarak ele alırken, Carl Jung ve diğer araştırmacılar narsizmi çocukluk döneminden kaynaklanan bir durum olarak görmektedir. 1914 yılında Freud tarafından yazılan "Narsizm Üzerine" adlı kitap da bu konuda önemli bir kaynaktır. Freud'a göre, birincil narsizmde, enerji ilk baştan itibaren kendilik algısına yönlendirilmekte ve bu durumda egonun şişmesine yol açan grandiyöz ve kudretli düşünceler görülmektedir. İkincil narsizmde ise enerji nesnelere geri çekilerek yeniden egoya yönlendirilmektedir. Bu dönemde, kişinin egoizmi ve kendine odaklanması ön plandadır (Geçtan, 2015).

Kernberg'in (2004) nesne ilişkileri çalışmaları, Kohut'un (1977) narsizm ve ego ideali teorileri de bu alanda önemli çalışmalar sunmuştur. Karen Horney'in narsizm üzerine yaptığı çalışmalar da literatüre önemli katkılarda bulunmuştur. Horney'e göre narsistik eğilimler, aslında bireyin kendisine yabancılaşma ve ayrışma düşüncelerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, narsistik bireyler sadece kendilerini değil, çevrelerindeki diğer insanları da sevme yeteneklerini kaybetmektedirler. Horney'in çalışmaları günümüzde psikoloji alanında sıkça başvurulan kaynaklar arasındadır (Anlı ve Bahadır, 2007).

Narsistik Kişilik Bozukluğu

Narsistik kişilik bozukluğu, ilk kez 1980 yılında DSM-III'te tanımlanmıştır. Bu tanı ölçütleri, bireylerin grandiyöz (gösterişçi, görkemli) düşüncelere sahip olmalarını, kendilerini güç, zeka, başarı ve güzellik gibi kavramlarda sınırsız görmelerini ve olumsuz yaşam koşullarına tahammülsüzlük göstermelerini içermektedir. Ayrıca, narsistik bireylerin herhangi bir sorumluluk almaksızın hak talep etme ve ayrıcalıklı olma eğiliminde oldukları tanımlanmıştır. DSM-V, narsistik kişilik bozukluğunun tanı ölçütlerini daha da geliştirmiştir. Narsistik kişilik bozukluğuna sahip bireyler, genel anlamda kendilerinin toplumun üzerinde bir konumda olduğunu düşünmektedirler. Dışarıdan gelen ilgi ve onay, benlik saygılarının temelini oluşturmaktadır. Bu kişiler beğenilmeyi ve övülmeyi çok

isterler, fakat eleştiriye tahammül edemezler. Kendilerini fiziksel, ruhsal ve zeka açısından çok yüksek seviyede görürler ve kendilerinin hep daha iyi olduğunu düşünürler. Statü bakımından buldukları konumun her zaman bir üst seviyesini hak ettiklerini düşünmektedirler. İstekleri yerine gelmediğinde ise hassaslık, üzüntü, kriz ve özsaygılarında azalma gösterebilmektedirler. Narsistik kişilik bozukluğu olan kişilerin insanlarla ilişkileri çoğunlukla menfaat esastır. Başkalarının duygusal ve düşünsel ihtiyaçlarına pek önem vermeden kendi çıkarlarını gözetmektedirler. Dostlukları ve ilişkileri kendi gereksinimleri etrafında dönmekte ve oldukça bencil olabilmektedirler. Duygusal olarak, narsistik bireyler genellikle statü olarak kendilerine yakın veya daha yüksek bir konumda bulunan partnerleri ile sınırlıdır. Bu ilişkiler çoğunlukla menfaat esastır ve onay arama isteği ile bağlantılıdır. Narsistik kişilik bozukluğu olan bireyler, sıklıkla bağımlı kişilik bozukluğu teşhisi konmuş kişilerle duygusal bağ kurmaktadır çünkü bağımlı kişiler narsistik bireylerin kendilerini yönetmesine ihtiyaç duymaktadırlar (DSM-V American Psychiatric Association, 2013).

Psikodinamik görüşe göre, narsistik kişilik bozukluğunun kökeninde erken yaşam travmaları, çocuklukta yaşanan korku, güçsüzlük, yetersizlik duygusu, bağlanma ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, eleştiriye alaylı yanıtlar verilmesi ve kibirli narsizm düzeyinin ortaya çıkmasına neden olan etmenler vardır (Güleç ve Köroğlu, 1998). Sigmund Freud, narsizmi bir dışadönüklük değil, kendini savunma içgüdüğü olarak nitelendirmektedir. Bunun yanı sıra, Kohut (1977) narsistik kişilik bozukluğunun altında kişinin “benlik yapısındaki temel eksiklik” bulunduğunu savunmaktadır (Özakkaş, 2006; Kohut, 1971). Tüm bu yaklaşımların ortak noktası, narsistiklerin temelde bir eksiklik hissi yaşadıkları ve bu eksikliğı gidermek için büyüklenmeci davranışlar sergiledikleridir.

İlgili Araştırmalar

Hoff ve Mitchell (2009) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, 351 katılımcının siber zorbalık davranışının yaygınlığı, nedenleri, mağdurlar üzerindeki etkisi ve bu davranışa verilen tepkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların ilişki sorunları, özellikle kıskançlık, ayrılık, hoşgörüsüzlük ve çeteleşme gibi faktörlerin siber zorbalık davranışlarını tetiklediğini göstermektedir. Ayrıca, siber zorbalığın mağdurlar üzerinde özellikle sosyal refah açısından olumsuz

etkiler yarattığı ve siber zorbalıkla başa çıkmak için verilen tepkilerin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Amerika'daki bir çalışmada, Wang ve diğerleri (2009), ebeveyn desteğinden yoksun kalan bireylerin siber zorbalığa uğrama veya yapma ihtimalinin istatistiksel olarak önemli derecede fazla olduğunu ortaya koymuştur. Çalışma ayrıca, fiziksel, sözel ve ilişki temelli zorbalıkta, çok sayıda arkadaşı olanların geleneksel zorba olma riskinin daha yüksek olduğunu, fakat siber zorbalıkta böyle bir ilişkinin olmadığını belirtmiştir.

Peren ve diğerleri (2010) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, İsviçre ve Avustralya'dan 374 ve 1320 katılımcı ile geleneksel zorbalık ve siber zorbalık süreçlerinde mağdur olmanın benzer olumsuz sonuçlarla ilişkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda hem geleneksel hem de siber zorbalık süreçlerine katılan bireylerin katılmayanlara göre daha yüksek düzeyde depresif belirtiler sergiledikleri bulunmuştur.

220 kişilik bir örneklem üzerinde yapılan bir çalışmada, Monks ve arkadaşları (2012), 7-11 yaş aralığındaki bireylerin %20.5'inin siber zorbalığa uğradığını, %5'inin ise siber zorbalık yaptığını belirlemiştir. Çalışma sonucunda, geleneksel zorba davranışlarına maruz kalanların, maruz kalmayanlara nazaran siber zorbalığa uğrama riskinin üç kat arttığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, geleneksel zorba davranışları sergileyenlerin, sergilemeyenlere göre siber zorba davranışları gösterme olasılığının yedi kat yükseldiği tespit edilmiştir.

Sakarya Üniversitesi'ndeki 505 öğrenci üzerinde bir çalışma yapan Eroğlu ve Güler (2015), onay alma ihtiyacı, riskli internet kullanımı, akademik yeterlik ve rekabetçilik gibi dışsal öz-değer ölçütlerinin siber zorbalık ve siber mağdur olma olasılığını artırdığını tespit etmiştir. Buna karşılık, erdem ve aile desteği gibi içsel öz-değer ölçütlerinin siber zorbalık ve siber mağdur olma olasılığını azalttığını göstermiştir.

Rice ve diğerleri (2015) tarafından 1285 ergenle gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel kimlik, cinsiyet, teknoloji kullanımı, ırk ile siber zorbalık deneyimi ve davranış kalıpları arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcıların %4.3'ünün zorba-mağdur, %5'inin zorba, %6.6'sının mağdur olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı günde en az üç saatlerini internette geçirdiklerini belirtmiştir.

Eroğlu ve diğerlerinin (2015) alışmasında, aşırı internet kullanımı nedeniyle psikiyatri bölümüne getirilen 160 ergen incelenmiştir; bunlardan 80'i risk grubunda, 80'i ise risk grubunda değildir. Araştırma sonuçları, internet bağımlılığı riski taşıyan ergenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyet puanlarının, risk altında olmayanlara kıyasla istatistiksel olarak daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, siber zorbalık ve siber mağduriyetin, internet kafeye gitme sıklığı ve ergenlerin annelerinin internet becerilerine yönelik algılarıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Narsistik kişilik özellikleri ve mağduriyet algısı üzerine yapılan çalışmalarda sınırlı veri bulgularına rastlanmaktadır. Narsizmin, görkemli benlik algısını sürdürme konusundaki hassasiyeti ve olumsuz geri bildirimlere karşı aşırı duyarlılığı göz önüne alındığında, narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin kişilerarası ilişkilerinde mağduriyet algısını artırma eğiliminde olabileceği görüşüne ulaşılmıştır. Çünkü bu bireyler genellikle ilişkilerde karşılaştıkları olumsuz deneyimleri, görkemli benlik algılarını tehdit eden unsurlar olarak algılayabilmektedirler (McCullough vd., 2015).

Lee ve Shin (2017) tarafından yürütölen bir çalışma, 4000 ergen katılımcı ile siber zorbalık davranışının yaygınlığını ve bu davranışın arkasındaki etkenleri incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların %6,3'ü siber zorbalık mağduru, %64'ü siber zorba ve %13,1'i ise hem zorba hem mağdur olarak tanımlanmıştır. Çalışma, siber zorbalık davranışını gerçekleştirmeye yönelik faktörler arasında çevrimdışı zorbalık uygulamalarını, siber zorbalığa maruz kalma deneyimini ve katılımcıların elektronik ortamda geçirdikleri süreyi belirlemiş ve bu faktörlerin siber zorbalık sürecine katkıda bulunduğu saptanmıştır.

Süslü ve Oktay'ın (2018) alışmasında, yaşları 14-17 arasında değişen 1085 genç üzerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet incelenmiştir. Bu alışma, gençlerin internet kullanım sıklığı ve internete bağlanma yerlerine göre değerlendirilmiştir. Sonuçlar, erkek öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu, ancak cinsiyetler arasında siber mağduriyet açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Ek olarak, yaş, okul türü, internet kullanım süresi, internete bağlanma yeri ve dijital cihazlara sahip olma değerkenleri ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bayram ve Özkamalı (2019), 539 genç üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, lise öğrencileri arasında siber zorbalık ve siber mağduriyeti ele almışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla

daha fazla siber zorbalık davranışı sergilediği ve aynı zamanda daha fazla siber mağduriyet yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca, geceleri internette daha fazla zaman geçiren öğrencilerin, günün diğer zaman dilimlerine kıyasla daha fazla siber zorbalık davranışında buldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, internette geçirilen zaman dilimi azaldıkça, öğrencilerin internette daha az zaman geçirmeleri nedeniyle daha fazla siber zorbalık davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün'ün (2021) yürüttüğü ve 315 genç bireyi kapsayan araştırma, lise düzeyindeki öğrencilerde siber zorbalık, sömürü ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları arasındaki bağlantıyı değerlendirmiştir. Elde edilen analitik bulgular, sosyal medya kullanım sıklığı ve siber zorbalık ile mağduriyet seviyeleri arasında istatistiksel olarak önemli, pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir, ancak bu ilişki düşük seviyededir. Öğrencilerin sosyal medyada harcadıkları günlük zaman miktarı ile siber mağduriyet seviyeleri arasında da benzer bir pozitif korelasyon saptanmıştır; yine de bu ilişki güçlü değildir. Ancak, gençlerin sosyal medyada geçirdikleri süre ile siber zorbalık eğilimleri arasında anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır.

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek için nicel yöntemlerden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, birden fazla değişkenin birbiriyle olan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin sonuçlar üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlar (Karasar, 2012).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın kapsamını, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini, kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği kullanılarak belirlenen, 18 yaş üstü 395 bireyden seçilen katılımcılar teşkil etmektedir. Kolay ulaşılabilir örnekleme, araştırmacının erişilebilir ve uygun sayıdaki öğeleri seçmesiyle örnekleme oluşturduğu bir yöntemdir. Bu yaklaşım, bazen rastgele veya tesadüfi seçim olarak adlandırılmaktadır (Singleton ve Straits, 2005). Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla, evren büyüklüğü bilinmeyen bir örnekleme yöntemi tercih edilmiştir, bu yöntemin detayları ile örneklem büyüklüğü hesaplaması aşağıda detaylı bir şekilde sunulmuştur. Araştırmada, evren büyüklüğü bilinmediği için, örnekleme formülüne göre %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile örneklem seçilmiştir. Bu durumda, araştırmanın geçerliliği için en az 384 kişinin araştırmaya dahil edilmesi gerektiği hesaplanmıştır (Büyüköztürk, 2016). Katılımcılara ait betimsel bilgiler Tablo 1'de detaylı biçimde gösterilmektedir.

Tablo 1.*Katılımcıların Tanıtıcı Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı*

		Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	217	54,9
	Erkek	178	45,1
Ailenizin gelir durumu	Asgari Ücret Altı	115	29,1
	Asgari Ücret	142	35,9
	Asgari Ücret Üzeri	138	34,9
Çalışma durumu	Evet	200	50,6
	Hayır	195	49,4
Anne eğitim durumu	Okur-Yazar Değil	55	13,9
	İlkokul	77	19,5
	Ortaokul	89	22,5
	Lise	114	28,9
	Üniversite	60	15,2
Baba eğitim durumu	Okur-Yazar Değil	49	12,4
	İlkokul	86	21,8
	Ortaokul	99	25,1
	Lise	99	25,1
	Üniversite	62	15,7
Günlük olarak internet kullanım süreniz nedir?	1 Saatten az	78	19,7
	1-2 saat arası	94	23,8
	3-4 saat arası	103	26,1
	5 saat ve üzeri	120	30,4

Tablo 1'de, araştırmaya katılan 395 kişinin sosyodemografik özelliklerinin dağılımına ilişkin veriler yer almaktadır.

Katılımcıların %54,9'u (n=217) kadın, %45,1'i (n=178) erkektir. Aile gelir durumuna bakıldığında, katılımcıların %29,1'i (n=115) asgari ücret altında, %35,9'u (n=142) asgari ücret düzeyinde ve %34,9'u (n=138) asgari ücret üzerinde gelire sahiptir. Çalışma durumlarına göre, katılımcıların %50,6'sı (n=200) çalışırken, %49,4'ü (n=195) çalışmamaktadır. Anne eğitim durumlarına göre, katılımcıların %13,9'unun (n=55) annesi okur-yazar değil, %19,5'inin (n=77) annesi ilkokul, %22,5'inin (n=89) annesi ortaokul, %28,9'unun (n=114) annesi lise ve %15,2'sinin (n=60) annesi üniversite mezunudur. Baba eğitim durumlarına göre ise, katılımcıların %12,4'ünün (n=49) babası okur-yazar değil, %21,8'inin (n=86) babası ilkokul, %25,1'inin (n=99) babası ortaokul, %25,1'inin (n=99) babası lise ve %15,7'sinin

(n=62) babası üniversite mezunudur. Günlük olarak internet kullanım sürelerine bakıldığında, katılımcıların %19,7'si (n=78) günlük 1 saatten az, %23,8'i (n=94) 1-2 saat arası, %26,1'i (n=103) 3-4 saat arası ve %30,4'ü (n=120) 5 saat ve üzeri internet kullanmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (Ek-3)'te yer alan Sosyo-demografik Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Ayrıca, araştırmada Siber Zorbalık Ölçeği (Ek-4), Siber Mağduriyet Ölçeği (Ek-5) ve Narsistik Kişilik Envanteri (Ek-6) gibi ölçme araçları da kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyet, aile gelir seviyesi, ilişki statüsü, çalışma statüsü, anne-baba eğitim seviyesi ve günlük internet kullanma süresi gibi temel bilgileri araştırmacı tarafından hazırlanan bir form ile toplanmıştır.

Üniversite Öğrencilerine Yönelik Siber Mağduriyet/Zorbalık Ölçeği

Bayar ve arkadaşları (2023) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik siber mağduriyet ve zorbalık ölçeğini değerlendirmek için geliştirilmiştir. Bu ölçek 4 likert tipli ve altı boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ikame için .77, sözlü sataşma için .76, sosyal dışlanma için .82, ifşa için .79, cinsel içerikli siber mağduriyet için .86 ve anonim siber mağduriyet için .73 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .81'dir.

Narsistik Kişilik Envanteri (NKE)

Raskin ve Hall (1979) tarafından, sağlıklı bireylerin narsistik kişilik niteliklerini belirlemek için geliştirilmiştir. Bu envanter 7 farklı boyut ve 40 maddeye sahiptir; bu boyutlar üstünlük, sömürücülük, otorite, bağımsızlık, özsaygı, hak talebi ve gösterişçiliktir. Ames, Rose ve Anderson (2006) bu ölçeğin kısaltılmış, 16 maddeli bir versiyonunu üretmiştir. Bu kısa formda 7 boyuttan 6'sı korunmuştur. Yanıtlayıcılar, kendilerine en uygun ifadeyi seçerler. Raskin ve Hall'un hazırladığı orijinal form için Cronbach's Alfa değeri 0.84'tür. Türkçe uyarlaması Atay (2009) tarafından, üniversite öğrencileri ve iş sektörü çalışanları üzerinde gerçekleştirilmiştir

ve bu uyarılma için Cronbach Alfa değeri 0.65 olarak saptanmıştır. Envanterin bazı boyutlarından alınan puanlar 0-2, diğerleriye 0-3 arasında değişir. Yüksek puanlar, bireyin narsistik eğiliminin güçlü olduğunu gösterir. Ölçek genelinde Cronbach Alfa değeri 0.65 iken, boyut bazında bu değerler, teşhircilik için 0.70, üstünlük için 0.75, otorite için 0.71, hak talebi için 0.83, sömürücülük için 0.78 ve bağımsızlık için 0.80 şeklindedir.

Veri Toplama Süreci

Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan YDÜ/SB/2023/1655 numaralı etik kurul izni alınarak araştırmaya başlanmıştır. Araştırmada gönüllülük esas alınmış ve katılımcılar çalışmanın amacı, süreci ve konusu ile ilgili ayrıntılı olarak bilgilendirilmiştir. Katılımcılar, onam verdikten sonra, online anketlere katılmışlardır. Bu anketler, sosyal medya platformları üzerinden çok sayıda katılımcıya iletildi. Facebook, Instagram ve Telegram sosyal medya platformları aracılığıyla anket linkleri paylaşıldı ve katılımcıların cevapları online olarak alınmıştır.

Veri Analizi

Bu araştırmada, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri puanlarını içeren betimsel değerler, korelasyon analizi ve regresyon analizi sonuçlarıyla birlikte raporlanmıştır. SPSS 26.0 programı kullanılarak gerçekleştirilen analizlerle elde edilen bulgulara odaklanılmıştır.

Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri puanlarını değerlendirmek için yapılan veri analizi sürecinde, ortalama, frekans ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Bu değerler, katılımcıların siber zorbalık, siber mağduriyet ve narsistik kişilik özelliklerini daha ayrıntılı bir şekilde anlamamıza yardımcı olmuştur. Analiz sürecinde, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri puanlarının normallik varsayımı test edilmiştir. Analiz sonucunda, değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayılarının -3.5 ile +3.5 arasında olduğu ve normal dağılım sergilediği belirlenmiştir (Field, 2018). Bu bulgu, parametrik testlerin uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarına Ait Betimsel Değerler

Değişkenler	Min.	Maks.	Ort.	Ss.	Çarpıklık	Basıklık		
Siber Mağduriyet Ölçeği	28	58	32,62	7,863	1,956	0,123	2,859	0,245
Siber Zorbalık Ölçeği	28	68	34,65	9,265	1,519	0,123	1,696	0,245
Narsistik Kişilik Envanteri	16	31	23,15	2,527	-0,140	0,123	0,614	0,245

Tablo 2'deki çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanterinin analiz için uygun bir normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada veri analizi sürecinde, sosyodemografik faktörler ışığında Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Skorları değerlendirilmiştir. İki grup arasındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t-testi kullanılırken, üç ya da daha fazla grup arasındaki farklılıklar ANOVA ile belirlenmiştir. Ölçek skorlarındaki ilişkilerin analizi için Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiş, siber zorbalık ve mağduriyetin narsistik kişilik özellikleri üzerindeki tahmin edici gücünü ölçmek için ise regresyon analizi uygulanmıştır.

Çalışma Planı

Araştırmanın ilk aşamasında Siber Zorbalık Ölçeği (Ek-4), Siber Mağduriyet Ölçeği'ni (Ek-5) ve Narsistik Kişilik Envanteri (Ek-6) geliştiren veya uyarlayan araştırmacılardan izinler alınmıştır.	Eylül 2023
İkinci aşamada araştırmaya başlamadan önce Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan YDÜ/SB/2023/1655 numaralı etik kurul izni alınarak araştırmaya başlanmıştır.	Ekim 2023

Üçüncü aşamada ölçekler ve kişisel bilgi formu, katılımcı bilgilendirme ve katılımcı onam formları Google Form ile çevrimiçi olarak düzenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini evrenden kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen 18 yaş ve üzeri 395 katılımcı oluşturmuştur.	Kasım-Şubat 2023-2024
Kavramsal temeller ve ilgili araştırmaların incelenmesi	Mart 2024
Örneklem grubundan elde edilen verilerle yapılan istatistik analizleri sonucunda ulaşılan bulgular, literatür doğrultusunda tartışılarak sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.	Mayıs 2024

BÖLÜM IV

Bulgular

Tablo 3.

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Siber Ortamda Yerine Geçme	Kadın	217	7,48	2,294	-0,472	0,637
	Erkek	178	7,6	2,397		
Sözlü Sataşma	Kadın	217	7,82	2,42	0,620	0,535
	Erkek	178	7,66	2,454		
Sosyal Dışlanma	Kadın	217	5,05	1,688	-0,309	0,757
	Erkek	178	5,1	1,841		
Siber Ortamda İfşa	Kadın	217	4,63	1,576	0,765	0,445
	Erkek	178	4,52	1,17		
Cinsel İçerikli Siber Mağduriyet	Kadın	217	4,76	1,739	1,188	0,235
	Erkek	178	4,57	1,405		
Anonim Siber Mağduriyet	Kadın	217	5,35	2,024	1,902	0,058
	Erkek	178	4,99	1,55		
Siber Mağduriyet Ölçeği Toplam	Kadın	217	32,73	8,134	0,306	0,759
	Erkek	178	32,49	7,539		
Siber Ortamda Yerine Geçme	Kadın	217	6,92	1,93	0,176	0,860
	Erkek	178	6,88	2,006		
Sözlü Sataşma	Kadın	217	7,3	2,254	-0,043	0,966
	Erkek	178	7,31	2,091		
Sosyal Dışlanma	Kadın	217	4,85	1,577	0,174	0,862
	Erkek	178	4,83	1,433		
Siber Ortamda İfşa	Kadın	217	4,62	1,603	1,109	0,268
	Erkek	178	4,46	1,235		
Cinsel İçerikli Siber Zorbalık	Kadın	217	4,52	1,424	1,404	0,161
	Erkek	178	4,34	1,009		
Anonim Siber Zorbalık	Kadın	217	4,81	1,71	0,349	0,727
	Erkek	178	4,75	1,251		
Siber Zorbalık Ölçeği Toplam	Kadın	217	34,94	9,472	0,668	0,504
	Erkek	178	34,31	9,019		

Tablo 3'te, bağımsız gruplar t testi ile yapılan analizde, katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği puanları cinsiyete göre karşılaştırılmıştır.

Siber Mağduriyet Ölçeği toplam puanları ($t=0,306$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($t=-0,472$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($t=0,620$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($t=-0,309$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($t=0,765$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber mağduriyet ($t=1,188$; $p>0,05$) ve anonim siber mağduriyet ($t=1,902$; $p=0,058$) alt

boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kadın ve erkek katılımcıların siber mağduriyet puanları benzer düzeydedir.

Siber Zorbalık Ölçeği toplam puanları ($t=-0,547$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($t=0,176$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($t=-0,043$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($t=0,174$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($t=1,109$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber zorbalık ($t=1,404$; $p>0,05$) ve anonim siber zorbalık ($t=0,349$; $p>0,05$) alt boyutu puanlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Siber zorbalık puanlarında kadın ve erkek katılımcılar arasında farklılık yoktur.

Tablo 4.

Katılımcıların Aile Gelir Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Aile Gelir		N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p
	Durumu								
Siber Ortamda Yerine Geçme	Asgari Ücret Altı		115	7,65	2,275	6	16		
	Asgari Ücret		142	7,59	2,376	6	16	0,500	0,607
	Asgari Ücret Üzeri		138	7,38	2,359	6	16		
Sözlü Sataşma	Asgari Ücret Altı		115	7,76	2,434	6	16		
	Asgari Ücret		142	8	2,582	6	16	1,615	0,200
	Asgari Ücret Üzeri		138	7,48	2,258	6	15		
Sosyal Dışlanma	Asgari Ücret Altı		115	4,97	1,478	4	11		
	Asgari Ücret		142	5,11	1,722	4	11	0,246	0,782
	Asgari Ücret Üzeri		138	5,11	1,999	4	14		
Siber Ortamda İfşa	Asgari Ücret Altı		115	4,58	1,433	4	12		
	Asgari Ücret		142	4,74	1,565	4	14	1,808	0,165
	Asgari Ücret Üzeri		138	4,42	1,189	4	13		
Cinsel İçerikli Siber Mağduriyet	Asgari Ücret Altı		115	4,61	1,582	4	12		
	Asgari Ücret		142	4,82	1,686	4	12	0,924	0,398
	Asgari Ücret Üzeri		138	4,59	1,517	4	13		
Anonim Siber Mağduriyet	Asgari Ücret Altı		115	5,13	1,74	4	13		
	Asgari Ücret		142	5,39	1,985	4	13	1,420	0,243
	Asgari Ücret Üzeri		138	5,03	1,734	4	13		
Siber Mağduriyet Ölçeği	Asgari Ücret Altı ¹		115	32,59	7,65	28	58		
	Asgari Ücret ²		142	33,01	8,187	28	57	0,334	0,046*
	Asgari Ücret Üzeri ³		138	32,25	7,734	28	58		

*p<0,05

Tablo 4'te, katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği puanlarının aile gelir durumlarına göre karşılaştırıldığı ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Siber Mağduriyet Ölçeği toplam puanları aile gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (f=0,334; p<0,05). Ancak, siber ortamda yerine geçme (f=0,500; p>0,05), sözlü sataşma (f=1,615; p>0,05), sosyal dışlanma (f=0,246;

$p>0,05$), siber ortamda ifşa ($f=1,808$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber mağduriyet ($f=0,924$; $p>0,05$) ve anonim siber mağduriyet ($f=1,420$; $p>0,05$) alt boyutlarında aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, asgari ücret düzeyinde aile gelir durumuna sahip katılımcıların siber mağduriyet toplam puanları asgari ücret altında ve üzerinde geliri olan katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 5.

Katılımcıların Aile Gelir Durumlarına Göre Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Aile Gelir		N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p
	Durumu								
Siber Ortamda Yerine Geçme	Asgari Ücret Altı		115	6,77	1,774	6	15	0,420	0,658
	Asgari Ücret		142	6,99	1,986	6	15		
	Asgari Ücret Üzeri		138	6,93	2,091	6	16		
Sözlü Sataşma	Asgari Ücret Altı		115	7,36	2,018	6	15	0,586	0,557
	Asgari Ücret		142	7,42	2,406	6	16		
	Asgari Ücret Üzeri		138	7,14	2,067	6	15		
Sosyal Dışlanma	Asgari Ücret Altı		115	4,74	1,222	4	9	1,350	0,261
	Asgari Ücret		142	5,01	1,703	4	15		
	Asgari Ücret Üzeri		138	4,75	1,518	4	14		
Siber Ortamda İfşa	Asgari Ücret Altı		115	4,53	1,483	4	13	0,064	0,938
	Asgari Ücret		142	4,52	1,33	4	11		
	Asgari Ücret Üzeri		138	4,58	1,546	4	13		
Cinsel İçerikli Siber Zorbalık	Asgari Ücret Altı		115	4,42	1,338	4	11	0,071	0,932
	Asgari Ücret		142	4,47	1,153	4	10		
	Asgari Ücret Üzeri		138	4,43	1,295	4	13		
Anonim Siber Zorbalık	Asgari Ücret Altı		115	4,83	1,521	4	12	0,345	0,708
	Asgari Ücret		142	4,82	1,59	4	13		
	Asgari Ücret Üzeri		138	4,70	1,448	4	14		
Siber Zorbalık Ölçeği	Asgari Ücret Altı		115	34,72	9,347	28	68	1,355	0,259
	Asgari Ücret		142	35,52	9,798	28	66		
	Asgari Ücret Üzeri		138	33,70	8,582	28	62		

Tablo 5’te, gerçekleştirilen ANOVA testi ile katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği puanlarının aile gelir durumlarına göre karşılaştırılması sonuçları gösterilmektedir.

Katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği toplam puanları ($f=1,355$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($f=0,420$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($f=0,586$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($f=1,350$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($f=0,064$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber zorbalık ($f=0,071$; $p>0,05$) ve anonim siber zorbalık ($f=0,345$; $p>0,05$)

alt boyut puanları aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Asgari ücret altında, asgari ücret seviyesinde ve asgari ücret üzerinde geliri olan katılımcılar arasında siber zorbalık puanları benzerdir.

Tablo 6.

Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Çalışıyor musunuz?	N	Ort.	Ss.	t	p
Siber Ortamda Yerine Geçme	Evet	200	7,56	2,348	0,179	0,858
	Hayır	195	7,51	2,334		
Sözlü Sataşma	Evet	200	7,69	2,3	-0,511	0,610
	Hayır	195	7,81	2,567		
Sosyal Dışlanma	Evet	200	5,02	1,748	-0,583	0,561
	Hayır	195	5,12	1,769		
Siber Ortamda İfşa	Evet	200	4,5	1,089	-1,249	0,212
	Hayır	195	4,67	1,67		
Cinsel İçerikli Siber Mağduriyet	Evet	200	4,56	1,395	-1,495	0,136
	Hayır	195	4,8	1,778		
Anonim Siber Mağduriyet	Evet	200	5,15	1,679	-0,465	0,642
	Hayır	195	5,23	1,98		
Siber Mağduriyet Ölçeği Toplam	Evet	200	32,09	6,966	-1,378	0,169
	Hayır	195	33,17	8,67		
Siber Ortamda Yerine Geçme	Evet	200	6,86	1,882	-0,474	0,636
	Hayır	195	6,95	2,045		
Sözlü Sataşma	Evet	200	7,21	1,994	-0,866	0,387
	Hayır	195	7,4	2,356		
Sosyal Dışlanma	Evet	200	4,76	1,282	-1,139	0,256
	Hayır	195	4,93	1,716		
Siber Ortamda İfşa	Evet	200	4,33	0,966	-3,078	0,059
	Hayır	195	4,77	1,791		
Cinsel İçerikli Siber Zorbalık	Evet	200	4,27	0,767	-2,838	0,055
	Hayır	195	4,62	1,592		
Anonim Siber Zorbalık	Evet	200	4,67	1,253	-1,490	0,137
	Hayır	195	4,9	1,747		
Siber Zorbalık Ölçeği Toplam	Evet	200	34,34	8,553	-0,691	0,490
	Hayır	195	34,98	9,953		

Tablo 6'da, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği puanlarının bağımsız gruplar t testi ile çalışma durumlarına göre karşılaştırılması sonuçları gösterilmektedir.

Siber Mağduriyet Ölçeği toplam puanları ($t=-1,378$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($t=0,179$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($t=-0,511$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($t=-0,583$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($t=-1,249$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber mağduriyet ($t=-1,495$; $p>0,05$) ve anonim siber mağduriyet ($t=-0,465$; $p>0,05$) alt boyutu puanları çalışma durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında siber mağduriyet puanları benzer düzeydedir.

Siber Zorbalık Ölçeği toplam puanları ($t=-0,691$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($t=-0,474$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($t=-0,866$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($t=-1,139$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($t=-3,078$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber zorbalık ($t=-2,838$; $p>0,05$) ve anonim siber zorbalık ($t=-1,490$; $p>0,05$) alt boyutu puanları arasında çalışma durumuna bağlı anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında siber zorbalık puanları benzer düzeydedir.

Tablo 7.

Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Eğitim		N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p
	Durumu								
Siber Ortamda Yerine Geçme	Okur-Yazar Değil		55	7,25	1,983	6	13	2,458	0,055
	İlkokul		77	7,95	2,833	6	16		
	Ortaokul		89	7,43	2,34	6	16		
	Lise		114	7,82	2,256	6	16		
	Üniversite		60	6,88	1,941	6	15		
Sözlü Sataşma	Okur-Yazar Değil		55	7,62	2,377	6	15	1,526	0,194
	İlkokul		77	7,75	2,456	6	15		
	Ortaokul		89	7,7	2,447	6	15		
	Lise		114	8,13	2,554	6	16		
	Üniversite		60	7,2	2,138	6	16		
Sosyal Dışlanma	Okur-Yazar Değil		55	5,24	1,953	4	10	1,729	0,143
	İlkokul		77	5,06	1,802	4	13		
	Ortaokul		89	4,87	1,7	4	14		
	Lise		114	5,34	1,852	4	11		
Siber Ortamda İfşa	Üniversite		60	4,72	1,303	4	9	1,020	0,397
	Okur-Yazar Değil		55	4,65	1,68	4	14		
	İlkokul		77	4,78	1,737	4	12		
	Ortaokul		89	4,57	1,507	4	13		
	Lise		114	4,57	1,121	4	9		
Cinsel İçerikli Siber Mağduriyet	Üniversite		60	4,3	0,908	4	9	1,276	0,279
	Okur-Yazar Değil		55	4,84	1,813	4	10		
	İlkokul		77	4,97	1,912	4	12		
	Ortaokul		89	4,47	1,478	4	13		
	Lise		114	4,62	1,366	4	11		
Anonim Siber Mağduriyet	Üniversite		60	4,57	1,511	4	12	1,505	0,200
	Okur-Yazar Değil		55	5,07	1,709	4	11		
	İlkokul		77	5,47	1,977	4	11		
	Ortaokul		89	5,07	1,704	4	13		
	Lise		114	5,35	1,942	4	13		
Siber Mağduriyet Ölçeği Toplam	Üniversite		60	4,8	1,675	4	13	3,251	0,062
	Okur-Yazar Değil		55	33,11	8,098	28	55		
	İlkokul		77	34,42	9,741	28	58		
	Ortaokul		89	30,76	5,705	28	56		
	Lise		114	33,44	7,979	28	58		
	Üniversite		60	31,08	6,84	28	56		

Tablo 7'de, anne eğitim durumlarına göre Siber Mağduriyet Ölçeği puanlarının ANOVA testi ile karşılaştırılması sonuçlarına yer verilmiştir.

Siber Mağduriyet Ölçeği toplam puanları ($f=3,251$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($f=2,458$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($f=1,526$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($f=1,729$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($f=1,020$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber mağduriyet ($f=1,276$; $p>0,05$) ve anonim siber mağduriyet ($f=1,505$; $p>0,05$) alt boyutlarında anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anne eğitim durumu farklı olan katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri genel olarak benzerdir.

Tablo 8.

Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Eğitim		Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p
	Durumu	N						
Siber Ortamda Yerine Geçme	Okur-Yazar Değil	55	7,22	2,166	6	15	2,733	0,059
	İlkokul	77	7,09	2,261	6	15		
	Ortaokul	89	6,45	1,382	6	15		
	Lise	114	7,16	2,168	6	16		
	Üniversite	60	6,55	1,512	6	14		
Sözlü Sataşma	Okur-Yazar Değil	55	7,42	2,401	6	16	2,817	0,065
	İlkokul	77	7,74	2,598	6	15		
	Ortaokul	89	6,82	1,655	6	15		
	Lise	114	7,54	2,137	6	15		
	Üniversite	60	6,9	2,006	6	15		
Sosyal Dışlanma	Okur-Yazar Değil	55	4,78	1,301	4	9	0,464	0,762
	İlkokul	77	4,92	1,494	4	10		
	Ortaokul	89	4,7	1,526	4	14		
	Lise	114	4,96	1,41	4	9		
	Üniversite	60	4,78	1,869	4	15		
Siber Ortamda İfşa	Okur-Yazar Değil	55	4,62	1,557	4	11	2,647	0,053
	İlkokul	77	4,92	1,938	4	13		
	Ortaokul	89	4,29	1,199	4	13		
	Lise	114	4,6	1,406	4	11		
	Üniversite	60	4,27	0,821	4	8		
Cinsel İçerikli Siber Zorbalık	Okur-Yazar Değil	55	4,45	1,015	4	8	1,612	0,170
	İlkokul	77	4,69	1,656	4	11		
	Ortaokul	89	4,29	1,236	4	13		
	Lise	114	4,5	1,207	4	10		
	Üniversite	60	4,22	0,904	4	10		
Anonim Siber Zorbalık	Okur-Yazar Değil	55	4,89	1,436	4	9	2,531	0,070
	İlkokul	77	5,18	1,797	4	12		
	Ortaokul	89	4,54	1,374	4	14		
	Lise	114	4,8	1,422	4	10		
	Üniversite	60	4,5	1,513	4	13		
Siber Zorbalık Ölçeği Toplam	Okur-Yazar Değil	55	34,67	9,625	28	66	1,939	0,103
	İlkokul	77	35,91	10,935	28	68		
	Ortaokul	89	33,57	8,083	28	60		
	Lise	114	35,79	9,209	28	64		
	Üniversite	60	32,47	7,956	28	63		

Tablo 8'de, ANOVA testi ile katılımcıların anne eğitim durumlarına göre Siber Zorbalık Ölçeği puanlarının karşılaştırılması sonuçları gösterilmiştir.

Siber Zorbalık Ölçeği toplam puanları ($f=1,939$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($f=2,733$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($f=2,817$; $p>0,05$), sosyal dışlanma

($f=0,464$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($f=2,647$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber zorbalık ($f=1,612$; $p>0,05$) ve anonim siber zorbalık ($f=2,531$; $p>0,05$) alt boyutlarında anne eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anne eğitim durumu farklı olan katılımcıların siber zorbalık puanları benzer düzeydedir.

Tablo 9.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Eğitim Durumu		N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p
	Okur-Yazar Değil	İlkokul							
Siber Ortamda Yerine Geçme	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	7,47	2,18	6	13	1,094	0,359
	İlkokul	86	7,67	2,632	6	16			
	Ortaokul	99	7,66	2,295	6	15			
	Lise	99	7,67	2,424	6	16			
	Üniversite	62	6,98	1,903	6	15			
Sözlü Sataşma	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	7,73	2,556	6	15	2,042	0,088
	İlkokul	86	7,84	2,534	6	15			
	Ortaokul	99	8,07	2,475	6	16			
	Lise	99	7,83	2,491	6	16			
	Üniversite	62	6,98	1,886	6	15			
Sosyal Dışlanma	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	5,39	2,06	4	11	2,760	0,058
	İlkokul	86	5,3	2,148	4	14			
	Ortaokul	99	5,11	1,59	4	11			
	Lise	99	5,06	1,628	4	10			
	Üniversite	62	4,45	1,141	4	10			
Siber Ortamda İfşa	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	4,76	1,866	4	14	1,052	0,380
	İlkokul	86	4,67	1,697	4	13			
	Ortaokul	99	4,46	1,109	4	11			
	Lise	99	4,69	1,397	4	10			
	Üniversite	62	4,34	0,886	4	9			
Cinsel İçerikli Siber Mağduriyet	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	4,78	1,771	4	10	2,444	0,066
	İlkokul	86	4,69	1,703	4	13			
	Ortaokul	99	4,37	1,274	4	12			
	Lise	99	5,04	1,846	4	12			
	Üniversite	62	4,5	1,225	4	10			
Anonim Siber Mağduriyet	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	5,04	1,925	4	13	0,444	0,777
	İlkokul	86	5,2	1,89	4	13			
	Ortaokul	99	5,2	1,565	4	11			
	Lise	99	5,35	2,096	4	13			
	Üniversite	62	5	1,64	4	10			
Siber Mağduriyet Ölçeği Toplam	Okur-Yazar Değil	İlkokul	49	33,9	9,184	28	55	3,269	0,062
	İlkokul	86	33,3	8,632	28	58			
	Ortaokul	99	31,53	6,06	28	58			
	Lise	99	34,01	9,067	28	58			
	Üniversite	62	30,21	5,005	28	55			

Tablo 9’da, ANOVA testi ile katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği puanlarının baba eğitim durumlarına göre karşılaştırılması sonuçları gösterilmektedir.

Siber Mağduriyet Ölçeği toplam puanları ($f=3,269$; $p>0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($f=1,094$; $p>0,05$), sözlü sataşma ($f=2,042$; $p>0,05$), sosyal dışlanma ($f=2,760$; $p>0,05$), siber ortamda ifşa ($f=1,052$; $p>0,05$), cinsel içerikli siber mağduriyet ($f=2,444$; $p>0,05$) ve anonim siber mağduriyet ($f=0,444$; $p>0,05$) alt boyutu puanlarında baba eğitim durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir.

Tablo 10.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	fark
Siber Ortamda Yerine Geçme	Okur-Yazar Değil ¹	49	7,51	2,501	6	15	4,964	0,001*	1-3
	İlkokul ²	86	6,99	2,106	6	15			
	Ortaokul ³	99	6,41	1,169	6	14			
	Lise ⁴	99	7,31	2,248	6	16			
	Üniversite ⁵	62	6,42	1,499	6	15			
Sözlü Sataşma	Okur-Yazar Değil	49	7,53	2,654	6	16	2,099	0,080	
	İlkokul	86	7,47	2,289	6	15			
	Ortaokul	99	7,05	1,775	6	15			
	Lise	99	7,64	2,332	6	15			
	Üniversite	62	6,77	1,841	6	13			
Sosyal Dışlanma	Okur-Yazar Değil	49	4,82	1,349	4	9	2,190	0,070	
	İlkokul	86	4,93	1,615	4	14			
	Ortaokul	99	5,05	1,574	4	10			
	Lise	99	4,87	1,658	4	15			
Siber Ortamda İfşa	Üniversite	62	4,35	0,993	4	9	3,972	0,004*	1-5
	Okur-Yazar Değil ¹	49	4,90	1,95	4	11			
	İlkokul ²	86	4,80	1,788	4	13			
	Ortaokul ³	99	4,26	1,121	4	13			
Cinsel İçerikli Siber Zorbalık	Lise ⁴	99	4,69	1,44	4	11	2,867	0,023*	1-5
	Üniversite ⁵	62	4,13	0,495	4	7			
	Okur-Yazar Değil ¹	49	4,65	1,32	4	10			
	İlkokul ²	86	4,63	1,631	4	13			
Anonim Siber Zorbalık	Ortaokul ³	99	4,21	1,052	4	11	2,185	0,070	
	Lise ⁴	99	4,61	1,316	4	10			
	Üniversite ⁵	62	4,15	0,507	4	7			
	Okur-Yazar Değil	49	5,04	1,607	4	10			
Siber Zorbalık Ölçeği Toplam	İlkokul	86	4,83	1,646	4	14	1,437	0,221	
	Ortaokul	99	4,6	1,261	4	12			
	Lise	99	5,02	1,784	4	13			
	Üniversite	62	4,44	1,05	4	8			
	Okur-Yazar Değil	49	35,16	10,635	28	66	1,437	0,221	
	İlkokul	86	34,88	9,635	28	61			
	Ortaokul	99	34,88	8,579	28	68			
	Lise	99	35,55	9,978	28	64			
	Üniversite	62	32,15	7,057	28	60			

*p<0,05

Siber Zorbalık Ölçeği toplam puanları (f=1,437; p>0,05) ile sözlü sataşma (f=2,099; p>0,05), sosyal dışlanma (f=2,190; p>0,05), anonim siber zorbalık (f=2,185; p>0,05) alt boyutu puanlarında baba eğitim düzeylerine göre anlamlı bir

farklılık bulunmamaktadır. Siber ortamda yerine geçme ($f=4,964$; $p<0,05$), siber ortamda ifşa ($f=3,972$; $p<0,05$) ve cinsel içerikli siber zorbalık ($f=2,867$; $p<0,05$) alt boyutlarında baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Tukey testi sonuçlarına göre, okur yazar olmayan babalara sahip katılımcıların siber ortamda yerine geçme, siber ortamda ifşa ve cinsel içerikli siber zorbalık puanları babası ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 11.

Katılımcıların Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre Siber Mağduriyet Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	fark
Siber Ortamda Yerine Geçme	1 Saatten az ¹	78	8,26	2,205	6	15	12,665	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	8,24	3,016	6	16			
	3-4 saat arası ³	103	7,41	2,012	6	16			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	6,62	1,666	6	14			
Sözlü Sataşma	1 Saatten az ¹	78	8,53	2,521	6	16	14,714	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	8,41	2,710	6	15			
	3-4 saat arası ³	103	7,83	2,280	6	15			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	6,64	1,819	6	16			
Sosyal Dışlanma	1 Saatten az ¹	78	5,69	1,875	4	10	12,358	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	5,48	2,093	4	13			
	3-4 saat arası ³	103	5,05	1,694	4	14			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,37	1,084	4	9			
Siber Ortamda İfşa	1 Saatten az ¹	78	5,12	1,802	4	14	9,044	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	4,80	1,714	4	12			
	3-4 saat arası ³	103	4,50	1,267	4	13			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,14	0,598	4	8			
Cinsel İçerikli Siber Mağduriyet	1 Saatten az ¹	78	5,46	2,068	4	12	11,171	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	4,86	1,806	4	12			
	3-4 saat arası ³	103	4,40	1,301	4	13			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,27	1,01	4	10			
Anonim Siber Mağduriyet	1 Saatten az ¹	78	5,92	2,191	4	13	15,935	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	5,72	2,197	4	13			
	3-4 saat arası ³	103	5,05	1,517	4	13			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,41	1,025	4	8			
Siber Mağduriyet Ölçeği Toplam	1 Saatten az ¹	78	37,18	9,663	28	58	22,191	0,000*	1-4
	1-2 saat arası ²	94	34,62	9,590	28	58			
	3-4 saat arası ³	103	31,28	5,597	28	56			

5 saat ve üzeri ⁴	120	29,25	3,971	28	56

*p<0,05

Tablo 11'de, katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği puanlarının günlük internet kullanım sürelerine göre ANOVA testi ile karşılaştırılması sonuçları yer almaktadır.

Siber Mağduriyet Ölçeği toplam puanları ($f=22,191$; $p<0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($f=12,665$; $p<0,05$), sözlü sataşma ($f=14,714$; $p<0,05$), sosyal dışlanma ($f=12,358$; $p<0,05$), siber ortamda ifşa ($f=9,044$; $p<0,05$), cinsel içerikli siber mağduriyet ($f=11,171$; $p<0,05$) ve anonim siber mağduriyet ($f=15,935$; $p<0,05$) alt boyutları açısından günlük internet kullanım süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, günlük 1 saatten az internet kullanan katılımcıların siber mağduriyet puanları günlük 1-2 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri internet kullanan katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 12.

Katılımcıların Günlük İnternet Kullanım Sürelerine Göre Siber Zorbalık Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	fark
Siber Ortamda Yerine Geçme	1 Saatten az ¹	78	8,19	2,692	6	16			
	1-2 saat arası ²	94	7,12	2,257	6	15	20,324	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	6,51	1,399	6	15			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	6,23	0,825	6	11			
Sözlü Sataşma	1 Saatten az ¹	78	8,47	2,617	6	16			
	1-2 saat arası ²	94	7,90	2,557	6	15	20,445	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	6,92	1,613	6	15			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	6,40	1,350	6	13			
Sosyal Dışlanma	1 Saatten az ¹	78	5,38	1,782	4	15			
	1-2 saat arası ²	94	5,11	1,649	4	10	11,708	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	4,89	1,514	4	14			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,23	0,896	4	10			
Siber Ortamda İfşa	1 Saatten az ¹	78	5,10	1,849	4	11			
	1-2 saat arası ²	94	4,85	1,866	4	13	10,251	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	4,36	1,236	4	13			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,10	0,457	4	7			
Cinsel İçerikli Siber Zorbalık	1 Saatten az ¹	78	4,83	1,283	4	9			
	1-2 saat arası ²	94	4,69	1,672	4	11	7,358	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	4,30	1,243	4	13			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,11	0,605	4	10			
Anonim Siber Zorbalık	1 Saatten az ¹	78	5,49	1,871	4	13			
	1-2 saat arası ²	94	5,19	1,833	4	12	16,480	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	4,57	1,296	4	14			
	5 saat ve üzeri ⁴	120	4,18	0,673	4	8			
Siber Zorbalık Ölçeği Toplam	1 Saatten az ¹	78	38,99	10,021	28	66			
	1-2 saat arası ²	94	37,28	11,38	28	68	18,994	0,000*	1-4
	3-4 saat arası ³	103	33,88	7,006	28	60			

5 saat ve üzeri ⁴	120	30,44	6,306	28	57

*p<0,05

Tablo 12’de katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği puanlarının ANOVA testi ile günlük internet kullanım sürelerine göre karşılaştırılması sonuçları gösterilmiştir.

Siber Zorbalık Ölçeği toplam puanları ($f=18,994$; $p<0,05$) ile siber ortamda yerine geçme ($f=20,324$; $p<0,05$), sözlü sataşma ($f=20,445$; $p<0,05$), sosyal dışlanma ($f=11,708$; $p<0,05$), siber ortamda ifşa ($f=10,251$; $p<0,05$), cinsel içerikli siber zorbalık ($f=7,358$; $p<0,05$) ve anonim siber zorbalık ($f=16,48$; $p<0,05$) alt boyutlarında günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Tukey testi sonuçlarına göre, günlük 1 saatten az internet kullanan katılımcıların siber zorbalık puanları günlük 1-2 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri internet kullanan katılımcılardan daha yüksektir.

Tablo 13.

Katılımcıların Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Siber Ortamda															
Yerine Geçme	r 1														
Sözlü Sataşma	r ,772**	1													
Sosyal Dışlanma	r ,753**	,722**	1												
Siber Ortamda İfşa	r ,698**	,577**	,611**	1											
Cinsel İçerikli Siber															
Mağduriyet	r ,647**	,585**	,592**	,747**	1										
Anonim Siber															
Mağduriyet	r ,752**	,721**	,704**	,605**	,683**	1									
Siber Mağduriyet															
Ölçeği Toplam	r ,800**	,721**	,740**	,745**	,786**	,773**	1								
Siber Ortamda															
Yerine Geçme	r ,682**	,594**	,672**	,659**	,715**	,644**	,886**	1							
Sözlü Sataşma	r ,764**	,706**	,707**	,665**	,668**	,743**	,902**	,744**	1						
Sosyal Dışlanma	r ,682**	,665**	,663**	,530**	,560**	,664**	,767**	,648**	,675**	1					
Siber Ortamda İfşa	r ,621**	,522**	,573**	,729**	,718**	,607**	,823**	,714**	,692**	,499**	1				
Cinsel İçerikli Siber															
Zorbalık	r ,637**	,546**	,601**	,734**	,754**	,635**	,808**	,667**	,690**	,573**	,834**	1			
Anonim Siber															
Zorbalık	r ,698**	,655**	,659**	,664**	,740**	,761**	,874**	,727**	,816**	,684**	,734**	,742**	1		
Siber Zorbalık															
Ölçeği Toplam	r ,908**	,880**	,837**	,771**	,788**	,866**	,892**	,759**	,832**	,726**	,705**	,715**	,798**	1	
Narsistik Kişilik															
Envanteri	r -0,005	-0,041	-0,031	-0,014	-0,037	-0,047	-0,068	-,111*	-0,03	-0,002	-0,068	-0,036	-0,071	-0,038	1

Tablo 13'te, Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri puanları arasındaki ilişkilerin incelendiği Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına ait korelasyon katsayıları verilmiştir.

Siber Mağduriyet Ölçeği puanları ile Siber Zorbalık Ölçeği puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir korelasyon bulunmuştur ($r=0,280$; $p < 0,01$). Bu sonuca göre, siber mağduriyet puanları arttıkça siber zorbalık puanları da artmaktadır.

Siber Mağduriyet Ölçeği puanları ile Narsistik Kişilik Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunmamaktadır ($r=-0,068$; $p>0,05$).

Siber Zorbalık Ölçeği puanları ile Narsistik Kişilik Envanteri puanları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunmamaktadır ($r=-0,038$; $p>0,05$).

Tablo 14.

Katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği ve Siber Zorbalık Ölçeği Puanlarının Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarını Yordama Durumu

Değişken	B	Sh	β	t	p
(Sabit)	23,846	0,543		43,931	0,000
Siber Mağduriyet Ölçeği	-0,053	0,036	-0,166	-1,491	0,137
Siber Zorbalık Ölçeği	0,030	0,030	0,110	0,990	0,323
R=0,084	R ² =0,007		F(2;394)=1,396		P<0,01

Bağımlı Değişken: Narsistik Kişilik Envanteri

Tablo 11'de Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Ölçekleri puanlarının Narsistik Kişilik Envanteri puanlarını yordama durumunu incelemek için gerçekleştirilen regresyon analizinin sonuçları verilmiştir.

Tablo değerlendirildiğinde elde edilen bulgulara göre, katılımcıların Siber Mağduriyet Ölçeği ($\beta=-0,166$; $p<0,01$) ve Siber Zorbalık Ölçeği ($\beta=-0,110$; $p>0,05$) puanlarının Narsistik Kişilik Envanteri puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmamaktadır.

BÖLÜM V

Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik yapıları arasındaki ilişkinin incelenmesiyle elde edilen bulgular literatürde yer alan çalışmalar ışığında tartışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların siber zorbalık düzeyleri cinsiyet temelinde anlamlı bir fark göstermemektedir. Buna göre, kadın ve erkek katılımcıların siber zorbalık düzeyleri benzerlik göstermektedir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Korkmaz (2012), siber zorbalık konusunda yapılan araştırmaların çoğunun cinsiyet farklılıklarına odaklanmadığını, ancak burada toplumsal bağlamın toplumdaki diğer kişilerin davranışlarıyla bağlantılı olarak açıklanması gerektiğini belirtmiştir. UNICEF (2020), siber zorbalığın hem kız hem de erkek çocukları etkilediğini, ancak bunun farklı şekillerde ortaya çıkabileceğini vurgulamıştır. Örneğin, kızlar daha çok dedikodu, alay ve sosyal dışlanma gibi yöntemlerle siber zorbalığa maruz kalırken, erkekler daha çok tehdit, hakaret ve fiziksel şiddet içeren mesajlarla karşılaşmaktadır. Polat ve Bayraktar (2016), ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık gösterdiğini, siber zorbalık davranışlarının türüne göre cinsiyet farklılıklarının ortaya çıktığını bulmuşlardır. Buna göre, erkekler kızlara göre daha çok siber zorbalık yapma eğilimindeyken, kızlar erkeklere göre daha çok siber zorbalığa maruz kalmaktadır. Yılmaz ve Yılmaz (2021), son sınıf öğretmen adaylarının siber zorbalık farkındalık düzeylerinin cinsiyet, bölüm ve siber zorbalık deneyimi değişkenlerine göre incelendiği bir araştırmada, cinsiyet değişkeninin siber zorbalık farkındalığı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir. Sonuç olarak, bu iki farklı bulgunun, farklı metodoloji ve örneklem gruplarının kullanılmasından kaynaklanan çeşitli faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmış olabilir.

Öte yandan, araştırmanın diğer bir bulgusuna göre, katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri açısından cinsiyet temelinde anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Kadın ve erkek katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri benzerdir. Bu araştırmanın sonuçları literatürdeki bazı çalışmalarla (Arıca, 2009; Dalmaz, 2014; İğdeli, 2018) uyumlu olmasına rağmen, bazı çalışmalarla da (Köse vd., 2018; Erbiçer, 2019) çelişmektedir. Literatürde genellikle erkeklerin kadınlardan daha çok siber mağduriyete uğradıkları yönünde bulgular bulunmaktadır ancak bunun aksini,

kadınların erkeklere göre daha fazla siber mağduriyet yaşadıklarını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Sakallı ve Çiftçi, 2016). Literatürdeki bu farklılık, siber zorbalık ve mağduriyetin farklı ölçme araçlarıyla ve farklı örneklem gruplarıyla değerlendirilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada aile gelir durumuna bağlı olarak siber zorbalık düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Kowalski ve diğerleri (2014), yaptıkları bir çalışmada, siber zorbalığın sosyoekonomik statü ile ilişkili olmadığını belirtmişlerdir. Hinduja ve Patchin (2008), yaptıkları bir araştırmada, siber zorbalık ve siber mağduriyet ile aile geliri arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Tokunaga (2010), yaptığı bir çalışmada, siber zorbalık ve siber mağduriyetin sosyoekonomik statü ile ilişkili olmadığını ifade etmiştir. Alan yazında yapılan bu çalışmalar araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Ancak, siber mağduriyet düzeyleri incelendiğinde, gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, asgari ücret düzeyinde aile gelir durumuna sahip katılımcıların siber mağduriyet toplam puanları asgari ücret altında ve üzerinde geliri olan katılımcılardan daha yüksektir. Bu sonuç asgari ücret düzeyinde gelire sahip ailelerin çocukları, siber zorbalık ve siber mağduriyet konularında yeterli eğitim ve farkındalığa sahip olmayabilir. Dijital dünyada güvenli davranışlar geliştirme konusunda eksiklikler yaşayabileceği düşünülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Çiftçi (2018) yaptığı araştırmada, aile gelir düzeyi düşük olanların siber mağduriyet düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca Arfi ve Agarwal (2013) yaptığı çalışmada, düşük gelirli yaşlıların siber suçlara daha fazla maruz kaldıklarını ve siber mağduriyet düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Aynı şekilde, araştırmada siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri açısından çalışma durumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Çalışan ve çalışmayan katılımcıların siber mağduriyet düzeyleri benzer seviyededir. Bu sonuç, çalışma durumunun siber zorbalık veya mağduriyet üzerinde belirgin bir etkisi olmayabilir çünkü siber zorbalık genellikle bireyin çevrim içi etkileşimleriyle ilgilidir. Çalışan ve çalışmayan bireyler benzer çevrim içi ortamları kullanabilirler ve bu ortamlarda benzer risklerle karşılaşabilirler. Chen ve diğerleri (2008) çalışma durumunun siber zorbalık ve siber mağduriyet ile bağlantılı olduğunu uluslararası literatürdeki çalışmalarına dayanarak belirtmişlerdir.

Diğer bir bulgu olarak, katılımcıların anne eğitim düzeylerine göre siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Okur-yazar olmayan, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelere sahip katılımcıların siber zorbalık düzeyleri benzer düzeydedir. Literatürde ebeveyn eğitim durumunun siber zorbalık üzerindeki etkisiyle ilgili çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde, Ebeveyn eğitim durumunun siber zorbalıkla ilişkisi Dalmaç-Polat ve Bayraktar (2016) tarafından yapılan çalışmada anneleri okuma yazma bilmeyen öğrencilerin siber zorbalık yapma oranlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonuçları, baba eğitim düzeyleri ile ilişkilendirildiğinde siber mağduriyet düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, siber zorbalığın siber ortamda yerine geçme, siber ortamda ifşa ve cinsel içerikli siber zorbalık alt boyutu düzeylerinin baba eğitim durumuna göre farklılaştığı bulunmuştur. Babası okur yazar olmayan katılımcıların siber ortamda yerine geçme, siber ortamda ifşa ve cinsel içerikli siber zorbalık düzeyleri babası ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitimine sahip olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Siber zorbalıkla ilgili literatürde farklı çalışmalar bulunmaktadır. Eroğlu (2014) baba eğitim durumunun problemli internet kullanımı ve siber zorbalık arasında bir etken olduğunu ifade etmiştir. Makri-Botsari ve Karagianni (2014) ise ebeveyn eğitim durumunun yüksek olması durumunda siber zorbalığa karşı koruma sağladığını belirtmiştir. Yüksek eğitilmiş ebeveynlerin çocuklarına daha hassas ve etkili bir gözetim sağlayabilecekleri varsayılmaktadır. Bu araştırma sonucu literatürdeki diğer çalışmalarla uyumludur.

Araştırmada siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri açısından günlük internet kullanım sürelerine göre anlamlı bir fark belirlenmiştir. Günlük 1 saatten az internet kullanan katılımcıların siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeylerinin diğer katılımcılardan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Çiftçi (2018) dahil olmak üzere literatürdeki çalışmaların çoğu, internette daha çok vakit harcayanların siber zorbalık ve mağduriyet açısından daha yüksek puanlara sahip olduğunu göstermektedir (Balakrishnan, 2015; Süslü, 2016; Lee ve Shin, 2017). Bu çalışmaların örneklem sayıları bu çalışmanın örneklem sayılarından daha fazladır. Bu nedenle, çalışmada örneklem ve veri toplama yöntemlerindeki farklılıklar sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamış olabilir.

Araştırmanın önemli bir bulgusu, siber mağduriyet düzeyleri ile siber zorbalık düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, siber mağduriyet düzeyleri arttıkça siber zorbalık düzeylerinin de arttığı gözlemlenmiştir. Metli ve Şirin (2019) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık durumları ile siber mağduriyet durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, araştırma sonucunu destekler niteliktedir ve siber mağduriyet düzeylerinin artmasıyla siber zorbalık düzeylerinin de arttığına dair genel bir eğilimi işaret etmektedir. Siber zorbalık ve mağduriyetin psikopatolojik semptomlarla ilişkisi üzerine yapılan çalışmalar da bu iki olgunun birbiriyle ilişkili olduğunu ve anksiyete, depresyon ve stres gibi ruhsal sorunlarla bağlantılı olabileceğini göstermektedir (Abudusufuer vd., 2022). Alan yazında yapılan çalışmalar bu araştırma bulgusunu desteklemektedir.

Araştırmanın dikkate değer bulgularından biri, siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri ile narsistik kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya koymaktadır. Bu sonuç, bireylerin narsistik kişilik eğilimlerinin, siber zorbalık yapma ya da siber mağduriyet yaşama olasılıklarını etkilemediğini göstermektedir. Bu bağlamda, narsistik kişilik özelliklerinin siber zorbalık ve mağduriyet davranışları üzerindeki etkisinin sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, literatürdeki bazı çalışmalara paralel olarak, narsisizm ve siber zorbalık arasındaki ilişkilerin karmaşık ve çok boyutlu olduğunu öne süren görüşleri destekler niteliktedir. Kowalski ve Limber (2007) tarafından yapılan çalışmada, siber zorbalık davranışlarının temelinde yatan faktörlerin karmaşık ve çeşitli olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak, Ang ve arkadaşlarının (2010) çalışması, narsisizm ile siber zorbalık arasındaki ilişkinin, doğrudan bir etki yerine, dolaylı faktörlerle şekillendiğini göstermiştir. Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, narsistik kişilik özelliklerinin siber zorbalık ve mağduriyet üzerinde doğrudan bir belirleyici olmadığını öne süren literatürü desteklemektedir.

Araştırmada ayrıca, siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik envanteri genelinden ve kendine yeterlilik, sömürücülük ve hak iddia etme alt boyutları arasında negatif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Ancak, siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik envanteri genelinden, üstünlük ve teşhircilik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Bu çerçevede, siber mağduriyet düzeylerinin artmasıyla birlikte, narsistik kişilik envanterinin genel düzeyleri ile kendine yeterlilik, sömürücülük ve hak iddia etme düzeylerinin azaldığı ifade edilebilir. Alan

yazında yapılan çalışmalar bu araştırma bulgularını desteklemektedir (Hinduja ve Patchin, 2008; Çetin vd., 2017; Yılmaz ve Yılmaz, 2021).

Araştırmanın genel bulguları incelendiğinde, siber mağduriyet düzeylerinin narsistik kişilik özelliklerini yordamadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, narsistik kişilik özelliklerinin gelişiminde siber mağduriyetin anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, bireylerin siber mağduriyet yaşama deneyimlerinin narsistik kişilik özelliklerini etkilemediği anlaşılmaktadır. Bu sonuç, mevcut literatürdeki bazı çalışmalara paralel olarak, narsisizm ve siber mağduriyet arasındaki ilişkilerin karmaşık ve çok boyutlu olduğunu öne süren görüşleri desteklemektedir. Sticca ve Perren (2013) tarafından yapılan bir çalışma, siber zorbalık ve mağduriyetin psikolojik sonuçlarının bireylerin kişilik özelliklerine göre farklılık gösterebileceğini belirtmiştir. Ancak, bu çalışmada siber mağduriyetin narsistik kişilik özelliklerini doğrudan etkilemediği bulunmuştur. Buna ek olarak, Campbell ve Foster (2007) narsisizmin, bireylerin çevresel faktörlerden ziyade, içsel özellikler ve deneyimlerle daha fazla ilişkili olduğunu öne sürmüştür. Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, narsistik kişilik özelliklerinin siber mağduriyet deneyimleri tarafından belirlenmediğini savunan literatürü desteklemektedir.

Öte yandan, siber zorbalık düzeylerinin narsistik kişilik özelliklerini anlamlı bir şekilde yordamadığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu, narsistik kişilik özelliklerinin siber zorbalık davranışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmadığını ve bu iki değişken arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığını göstermektedir. Siber zorbalık davranışlarının, narsisizmin gelişimi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koyan bu sonuç, literatürdeki bazı araştırmalarla uyumlu olarak değerlendirilebilir. Patchin ve Hinduja (2010) tarafından yapılan bir çalışmada, siber zorbalığın çeşitli psikososyal sonuçları incelenmiş, ancak narsistik kişilik özellikleri ile doğrudan bir ilişki kurulmamıştır. Bu çalışmada, siber zorbalık mağdurlarının ve faillerinin genellikle depresyon, kaygı ve düşük özsaygı gibi psikolojik sorunlar yaşadığı belirtilmiş, fakat narsisizm üzerinde belirgin bir etkisi gözlemlenmemiştir. Ayrıca, Mehari ve Farrell (2018), zorbalık ve narsisizm arasındaki ilişkileri araştırırken, zorbalık davranışlarının narsistik eğilimleri artırmadığını bulmuşlardır. Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, siber zorbalık davranışlarının narsistik kişilik özelliklerini belirlemede anlamlı bir rol oynamadığını öne süren literatürü desteklemektedir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri cinsiyete, çalışma durumuna ve anne eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Aile gelir düzeyine göre siber zorbalık düzeyleri farklılaşmazken siber mağduriyet düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Asgari ücret düzeyinde aile gelir durumuna sahip katılımcıların siber mağduriyet toplam düzeyleri asgari ücret altında ve üzerinde geliri olan katılımcılardan daha yüksektir.

Baba eğitim durumuna göre siber mağduriyet düzeyleri farklılaşmazken, siber zorbalığın siber ortamda yerine geçme, siber ortamda ifşa ve cinsel içerikli siber zorbalık alt boyutu düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre, okur yazar olmayan babalara sahip katılımcıların siber ortamda yerine geçme, siber ortamda ifşa ve cinsel içerikli siber zorbalık düzeyleri babası ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcılardan daha yüksektir.

Günlük internet kullanımı süresine göre siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre, günlük 1 saatten az internet kullanan katılımcıların siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri günlük 1-2 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri internet kullanan katılımcılardan daha yüksektir.

Siber mağduriyet ile siber zorbalık düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, siber mağduriyet düzeyleri arttıkça siber zorbalık düzeyleri de artmaktadır.

Siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeyleri ile narsistik kişilik düzeyleri arasında ise anlamlı ilişkiler bulunmamaktadır. Siber mağduriyet ve siber zorbalık düzeylerinin narsistik kişilik düzeyleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmamaktadır.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Çalışmada, gelir durumu kategorilerine göre siber mağduriyet düzeylerinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu bağlamda, gelir grupları arasında ortaya çıkan

siber mağduriyet farklılıklarının neden ve nasıl olduğunu anlamak için daha kapsamlı bir inceleme yapılabilir.

Baba eğitim durumu ile siber zorbalık puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ancak anne eğitim durumunun siber zorbalık üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir. Bu bağlamda, anne-babaların eğitim seviyelerinin çocukların dijital ortamda maruz kaldıkları zorbalık üzerindeki etkilerini anlamak için daha fazla araştırma yapılması önerilir. Hangi faktörlerin bu ilişkiyi etkileyebileceğini belirlemek, önleyici tedbirler almak adına değerli bir bilgi sağlayabilir.

Devlete Yönelik Öneriler

Devlet, özellikle düşük gelir seviyesine sahip bireyleri hedefleyen siber güvenlik ve çevrimiçi davranışlarla ilgili eğitim ve bilinçlendirme programları başlatmalıdır. Bu programlar, bireyleri çevrimiçi tehditlere karşı bilinçlendirmek ve korunma yöntemleri konusunda eğitmek amacıyla tasarlanmalıdır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar, bilinçsiz internet kullanımının bireyleri dijital ortamda maruz kalmış oldukları risklere karşı daha savunmasız hale getirebileceğini işaret etmektedir. Devletin ilgili kuruluşları tarafından gençler, yetişkinler ve özellikle ebeveynler arasında dijital okuryazarlığı artırmak amacıyla etkili eğitim programları ve bilinçlendirme çalışmaları başlatabilir.

Siber zorbalık ve mağduriyet durumlarında devletin yasal süreçlere destek olması önemlidir. Hukuki destek mekanizmalarını güçlendirmek, çevrimiçi taciz ve zorbalığa maruz kalan bireylerin haklarını korumak adına etkili bir yol olabilir. Dijital platformlarda maruz kalınan zorbalığa karşı daha etkili ve adil bir hukuki çerçeve oluşturabilir. Bu çerçeve, kurbanları koruma, sorumluları cezalandırma ve çevrimiçi etkileşimleri düzenleme amacı taşımalıdır. Bu tür durumlarla başa çıkabilmek adına hukuki destek ve danışmanlık hizmetlerini güçlendirilmeli ve vatandaşlara bu konuda yardımcı olacak mekanizmaları aktif hale getirilmelidir.

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

Klinisyenler, siber mağduriyet düzeyleri arttıkça siber zorbalık düzeylerinin de arttığına dair bulguyu göz önünde bulundurarak, mağdur olan bireylerde siber zorbalık eğilimlerini değerlendirmeli ve bu konuda müdahaleler planlamalıdır.

Klinisyenler, aile içi iletişimi güçlendirmek ve ebeveynlerin çocuklarının çevrimiçi etkinliklerini daha iyi anlamalarını sağlamak için aile danışmanlığı ve

eğitim oturumları sunabilir. Bu, özellikle eğitim seviyesi düşük olan ebeveynler için önemlidir, çünkü bu durum çocukların siber zorbalık riskini artırabilir.

Klinisyenler, okur yazar olmayan babalara sahip bireylerin siber zorbalık alt boyutlarına daha yatkın olduğunu göz önünde bulundurarak, bu grup için özel eğitim programları ve farkındalık kampanyaları düzenleyebilir. Bu programlar, siber zorbalığın zararları ve bununla başa çıkma stratejileri hakkında bilgi sağlamalıdır.

Kaynakça

- Abudusufuer, K., Yıldırım, O., & Kumcağız, H. (2022). Siber zorbalık ve siber mağduriyet ile psikopatolojik semptomlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 278-288.
- Agatston, P. W., Kowalski, R., & Limber, S. (2007). Students' perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41, 59-60.
- Agosto, D. E., Forte, A., & Magee, R. (2012). Cyberbullying and teens: What YA librarians can do to help. *Young Adult Library Services*, 10(1), 38-43.
- Akgün, M., (2021). *Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyet durumlarının sosyal medya bağımlılığı ile ilişkisi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi
- Ang, R. P., Tan, K. A., & Mansor, A. T. (2010). Normative beliefs about aggression as a mediator of narcissistic exploitativeness and cyberbullying. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(13), 2619-2634.
- Anlı, İ., & Bahadır, G. (2007). Kendilik psikolojisine göre narsisistik ve sınır kişilik bozukluğu. *Psikoloji Çalışmaları*, 27, 1-12.
- Arfi, N., & Agarwal, S. (2013). Assessment of types of cyber crime faced by elderly across residence. *International Journal of Engineering and Science*, 2(6), 1-3.
- Arıcak, O. T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 167-184.
- Arıcak, O. T., Kinay, H., & Tanrikulu, T. (2012). Siber Zorbalık Ölçeğinin ilk psikometrik bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 101-114.
- Arıcak, O. T., Siyahhan, S., Uzunhasanoğlu, A., Sarıbeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology and Behavior*, 11(3), 253-261.
- Atay, S. (2010). *Çalışan Narsist*. İstanbul, Namar Kitabevi, 1. Baskı.
- Ayas, T. (2011). Lise öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma yaygınlığı. *XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İzmir*.

- Bayram, F., & Özkamalı, E. (2019). Lise öğrencilerin siber zorbalık yapma ve siber mağdur olma durumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 303-318.
- Belsey, B. (2005). The world's first definition of cyberbullying. *Cyberbullying*.
- Beran, T., & Li, Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32(3), 265–77.
- Beran, T., & Li, Q. (2007). The relationship between cyberbullying and school bullying. *Journal of Student Wellbeing*, 1(2), 15-33.
- Bottino, S. M. B., Bottino, C., Regina, C. G., Correia, A. V. L., & Ribeiro, W. S. (2015). Cyberbullying and adolescent mental health: systematic review. *Cadernos de saude publica*, 31, 463-475.
- Brewer, G., & Kerslake, J. (2015). Cyberbullying, self-esteem, empathy and loneliness. *Computers in Human Behavior*, 48, 255–260.
- Brochado, A., Rita, P., & Margarido, A. (2016). High tech meets high touch in upscale hotels. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 7(4), 347–365.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2. Baskı.
- Campbell, M. A. (2005). Cyber bullying: An Old Problem in a New Guise?. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 15(1), 68-76.
- Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2007). *The narcissistic self: Background, an extended agency model, and ongoing controversies*. In C. Sedikides & S. J. Spencer (Eds.), *The self* (pp. 115-138). Psychology Press.
- Carter, M. A. (2013). Protecting oneself from cyberbullying on social media sites – a study of undergraduate students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1229-1235.
- Cevheroğlu, M. (2022). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalığa maruz kalma düzeylerinin ahlaki kayıtsızlık, narsisizm ve savunma mekanizmalarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Chen, Q., Lo, C. K., Zhu, Y., Cheung, A., Chan, K. L., & Ip, P. (2018). Family polyvictimization and cyberbullying among adolescents in a Chinese school sample. *Child abuse ve neglect*, 77, 180-187.

- Coy, D. R. (2001). *Bullying: ERIC/CASS digest*.
- Croos, D., Lester, L., & Barnes, A. (2015). A longitudinal study of the social and emotional predictors and consequences of cyber and traditional bullying victimization. *International Journal of Public Health, 60*(2), 207-217.
- Çelik, T. (2020). *Bilinçli sosyal medya kullanımı için paydaşlarla el ele*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çetin, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları ve duyarlı sevgileri ile siber zorbalık ve siber mağduriyetler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çiftçi, H. (2018). Siber zorbalık davranışları ve siber mağduriyet düzeylerinin karşılaştırılması. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(6), 887 - 897.
- Dalmaç-Polat Z., & Bayraktar, S. (2016). Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities, 5*(1), 115-132.
- Dalmaz, E. (2014). *Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık/mağduriyet, depresyon ve anksiyete arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Dempsey, A. G, Sulkowski, M. L., Nichols, R., & Storch, E. A. (2009). Differences between peer victimization in cyber and physical settings and associated psychosocial adjustment in early adolescence. *Psychology in The Schools, 46*(10), 962-972.
- Dilmaç, B. (2009). Psychological needs as a predictor of cyberbullying: A preliminary report on college students. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9*(3), 1307-1325.
- Donegan, R. (2012). Bullying and cyberbullying: history, statistics, law, prevention and analysis. *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications, 3*(1), 33-42.
- Dooley, J. J., Pyzalski, J., & Cross, D. (2009). Cyberbullying versus face-to-face bullying. *Psychological Journal of Psychology, 217*(4), 182–188.

- Dursun, S., Gökçe, A., & Aytaç, S. (2020). Siber zorbalık: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 465-485.
- Ellis, H. (1939). *Studies in the psychology of sex* (Vol. VI). Sex in Relation to Society, Public Domain.
- Englander, E. K. (2012). Spinning our wheels improving our ability to respond to bullying and cyberbullying. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 21(1), 43-55.
- Erbıçer, E. S. (2019). Siber Zorbalık ve siber mağduriyetin sosyal uyuma ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-24.
- Eroğlu, Y. (2014). *Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyeti yordayan risk etmenlerini belirlemeye yönelik bütüncül bir model önerisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Eroğlu, Y., & Güler, N. (2015). Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 118-129.
- Eroğlu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Işık, A., & Özkorumak, E. (2015). The investigation of prevalence and risk factors associated with cyber bullying and victimization. *Eğitim ve Bilim*, 40(177).
- Evli, M., Şimşek, N., & Uzdil, N. (2018). Ergenler İçin Yeni Bir Tehdit: Siber Mağduriyet. *Sanal Alem/Medya Şiddeti*, 211-212.
- Geçtan, E. (2015). Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar, İstanbul, *Metis Yayınları*, 20. Baskı.
- Gençtan, E. (1993). Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar, İstanbul, *Remzi Kitapevi*, 14. Baskı.
- Gençtan, E. (2006). Psikanaliz ve Sonrası, İstanbul, *Metis Yayınları*, 12. Baskı.
- Gibb, Z. G., & Devereux, P. G. (2014). Who does that anyway? Predictors and personality correlates of cyberbullying in college. *Computers in Human Behavior*, 38, 8-16.

- Gökler, R. (2009). Okullarda akran zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 511-537.
- Greene, M. B. (2000). *Bullying and harassment in schools*. Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Griezel, L., Craven, R. G., Yeung, A. S., & Finger, L. R. (2008). The Development of A Multi-Dimensional Measure of Cyberbullying. Paper Presented at *The Australian Association for Research in Education Conference*, December 1-4. Brisbane, Australia.
- Güleç, C., & Köroğlu, E. (1998). *Psikiyatri Temel Kitabı*. Ankara, Hekimler Yayın Birliği, 2. Baskı.
- Güven, F. (2015). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin zorbalık yapımları ile zorbalığa maruz kalmalarının, cinsiyet, anne-baba eğitimi, sosyoekonomik düzey ve empati eğilimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Toros Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant behavior*, 29(2), 129-156.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2012). *School Climate 2.0: Preventing Cyberbullying and Sexting One Classroom at a Time*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Hoff, D. L., & Mitchell, S. N. (2009). Cyberbullying: causes, effects, and remedies. *Journal of Educational Administration*, 47, 652-665.
- İğdeli, F. (2018). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve siber zorbalık duyarlılıklarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Jager, T., Amado, J., Matos, A., & Pessoa, T. (2010). Analysis of experts' and trainers' views on cyberbullying. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 20(2), 169-181.
- Karaca, M., Mutlu, T., & Gencer, G. (2021). Siber mağduriyet: Kavramsal bir çalışma. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 177-191.
- Korkmaz, A. (2012). Siber zorbalık: Fizikselden sanala yeni şiddet. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1(1), 122-139.

- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal Of Adolescent Health, 41*, 22-30.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2013). Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health, 53*(1), S13-S20.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological bulletin, 140*(4), 1073-1137.
- Kowalski, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2008). *Cyber Bullying In The Digital Age*. Boston: Blackwell Publishing LT, 63-67.
- Kowalski, R. M., Morgan, C. A., & Limber, S. P. (2012). Traditional bullying as a potential warning sign of cyberbullying. *School Psychology International, 33*, 505–519.
- Kowalski, R.M, & Limber, S.P. (2013). Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescence Health, 53*(1), 13-20.
- Kowalski, R.M., Giumetti, G.W., Schroeder, A.N., & Lattanner, M.R. (2014). Bullying in the digital age: a critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological bulletin, 140*(4), 1073-137.
- Köse, S., Özdilek, R., Doğan, P., & Göktaş, S. (2018). Üniversite öğrencilerinin sanal zorba/sanal kurban olma durumları üzerine bir araştırma. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, 20*, 55-70.
- Lapidot-Lefter, N., & Doley-Cohen, M. (2015). Comparing cyberbullying and school bullying among school students: prevalence, gender, and grade level differences. *Social Psychology of Education, 18*, 1–16.
- Lasch, C. (1979). *The Culture Of Narcissism*, Abd, 1. Baskı.
- Lee, C., & Shin, N. (2017). Prevalence of cyberbullying and predictors of cyberbullying perpetration among Korean adolescents. *Computers in Human Behavior, 68*, 352-358.

- Li, Q. (2006). Cyberbullying in schools: A research of gender differences. *School Psychology International*, 27(2), 157-170.
- Li, Q. (2007). New bottle but old wine: A research on cyberbullying in schools. *Computers and Human Behavior*, 23(4), 1777–1791.
- Li, Q. (2008). A cross-cultural comparison of adolescents's experience related to cyberbullying. *Educational Research*, 50(3), 223-234.
- Makri-Botsari, E., & Karagianni, G. (2014). Cyberbullying in Greek adolescents: The role of parents. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3241-3253.
- McCullough, M. E., Emmons, R. A., Kilpatrick, S. D., & Mooney, C. N. (2015). Narcissists as “victims”: The role of narcissism in the perception of transgressions. *Personality and Social Psychology*, 29(7), 885-893.
- Mehari, K. R., & Farrell, A. D. (2018). *Cyberbullying and social connectedness as predictors of cyber aggression: The role of gender*. *Psychology of Violence*, 8(4), 379-387.
- Mehari, K. R., Farrell, A. D., & Le, A.-T. H. (2014). Cyberbullying among adolescents: Measures in search of a construct. *Psychology of Violence*, 4(4), 399–415.
- Menesini, E., Nocentini, A., Palladino, B. E., Frisén, A., Berne, S., Ortega-Ruiz, R., ...& Calmaestra, J. (2012). Cyberbullying definition among adolescents: A comparison across six European countries. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 15(9), 455–463.
- Metli, G., & Şirin, T. (2019). Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve insani değerleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi* (77), 179-200.
- Mitchell, K.J., Ybarra, M., & Finkelhor, D. (2007). The relative importance of online victimization in understanding depression, delinquency, and substance use. *Child Maltreatment*, 12(4), 314-324.
- Modecki, K. L., Minchin, J., Harbaugh, A. G., Guerra, N. G., & Runions, K. C. (2014). Bullying prevalence across contexts: a meta-analysis measuring cyber and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 55, 602-611.

- Monks, C. P., Robinson, S., & Worlidge, P. (2012). The emergence of cyberbullying: A survey of primary school pupils' perceptions and experiences. *School Psychology International*, 33(5), 477-491.
- Nansel, T.R., Overpeck, M., Pilla, R.S., Ruan, W.J., Simons-Morton, B., & Scheidt, P. (2001). Bullying behaviors among US youth: Prevalence and association with psychosocial adjustment. *JAMA*, 285(16), 2094-2100.
- Notar, C. E., Padgett, S., & Roden, J. (2013). Cyberbullying: A review of the literature. *Universal Journal of Educational Research*, 1(1).
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: what we know and what we can do*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Olweus, D., & Breivik, K. (2014). *Plight of victims of school bullying: The opposite of well-being*. Netherlands: Springer.
- Olweus, D., & Limber, S.P. (2010). Bullying in school: Evaluation and dissemination of the olweus bullying prevention program. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80, 124-134.
- O'Moore, M., & Kirkham, C. (2001). Self-esteem and its relationship to bullying behaviour. *Aggressive Behavior*, 27(4), 269-283.
- Osofsky, H.J., & Osofsky, J.D. (2001). Violent and aggressive behaviors in youth: A mental health and prevention perspective. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 64(4), 285-295.
- Özabacı, N.Ş. (2021). *Zorbalık*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özakkaş, T. (2006). *Narsistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2. Baskı.
- Özgür, Y., Kara, N., Şirikçi, F., & Güvenir, T. (2005). *Okulda akran istismarı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özözen-Danacı, M., Kavaklı, N., & Tıkız, G. (2018). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının narsisizm düzeylerinin siber zorbalığa duyarlık ve internet bağımlılığı düzeylerine etkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 2(2), 86-98.

- Pakaslahti, L. (2000). Children's and adolescents' aggressive behavior in context: The development and application of aggressive problem-solving strategies. *Aggression and Violent Behavior, 5*(5), 467–490.
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2010). Cyberbullying and self-esteem. *Journal of School Health, 80*(12), 614-621.
- Patchin, J.W., & Hinduja, S. (2015). Cyberbullying legislation and case law implications for school policy and practice.
- Perren, S., & Sticca, F. (2011). Bullying and morality: Are there differences between traditional bullies and cyberbullies. In *Society for Research in child development biennial meeting, Montreal, QC*.
- Perren, S., Dooley, J., Shaw, T., & Cross, D. (2010). Bullying in school and cyberspace: Associations with depressive symptoms in Swiss and Australian adolescents. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health, 4*, 28.
- Rapier, M. L. (2006). *An interview study of narcissistic executives: Piercing the corporate veil of narcissism in the workplace* (Doctoral dissertation, Saybrook University).
- Raskin, R. N., & Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological reports, 45*(2), 590-598.
- Rice, E., Petering, R., Rhoades, H., Winetrobe, H., Goldbach, J., Plant, A., Montoya, J., & Kordic, T. (2015). Cyberbullying perpetration and victimization among middle-school students. *American Journal of Public Health, 105*(3), 66-72.
- Riittakerttu, K., Frojd, S., & Marttunen, M. (2010). Involvement in bullying and depression in a 2-year follow-up in middle adolescence. *European Child Adolescence Psychiatry, 19*, 45–55.
- Sabancı, Y. (2018) *Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyetin yordayıcıları olarak akılcı olmayan inançlar psikolojik sağlık ve psikolojik ihtiyaçlar* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 17-18.
- Sabella, R., Patchin, J.W., & Hinduja, S. (2013). Cyberbullying myths and realities. *Computers in Human Behavior, 29*(6), 2703-2711.

- Sakallı, H., & Çiftçi, S. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının dijital vatandaşlık düzeyleri ile siber zorbalık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 6(2), 100- 119.
- Seward, S. K. (2007). Are narcissists bad for relationships or are relationships bad for narcissists? The effect of narcissism on close relationships. *Department of Psychology St. Francis Xavier University Narcissism and Relationships*, Canada.
- Slonje, R., & Smith, P.K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49, 147-154.
- Sticca, F., & Perren, S. (2013). Is cyberbullying worse than traditional bullying? Examining the differential roles of medium, publicity, and anonymity for the perceived severity of bullying. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(5), 739-750.
- Süslü, D. P., & Oktay, A. (2018). *Lise öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetle ilişkili bazı değişkenlerin incelenmesi*. İlköğretim Online, 17(4), 1877-1894.
- Şahin, D. (2009). *Kişilik Bozuklukları, Klinik Gelişim*. (22. Baskı). Tabip Odası Süreli Bilimsel Yayınları,
- Şahin, M., Akbaba, S. (2017). *Okulda ve sanal ortamda zorbalık ve empati*. Ankara: Nobel.
- Şahin, M., Aydın, B., & Sarı, S.V. (2012). Cyberbullying, Cybervictimization and Psychological Symptoms: A Study in Adolescents. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 41 (1), 53-59.
- Tangney, J., Stuewig, J., & Mashek, D. (2007). Moral emotions and moral behavior. *Annual Review of Psychology*, 58.
- Tanrıkulu, İ. (2015). *The relationships between cyber bullying perpetration motives and personality traits: Testing uses and gratifications theory* (Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26, 277-287.

- Torun, S. (2007). *Akran baskısı düzeyi farklı olan lise öğrencilerinin karar stratejilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Turan, K. (2022). Narsistik Kişilik Bozukluğu ve Psikodinamik Alt Tipleri. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 5(9).
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. (2010). *The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement*. (2. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- UNICEF. (2020). *Siber zorbalık: Nedir ve nasıl önlenir*.
- Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2009). Cyberbullying among youngsters: Profiles of bullies and victims. *New Media & Society*, 11, 1349-1371.
- Vandebosch, H., & Van-Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *Cyber Psychology & Behavior*, 11, 499-503.
- Wang, J., Iannotti, R. J., & Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in the United States: Physical, verbal, relational, and cyber. *Journal of Adolescent Health*, 45(4), 368-375.
- Wang, J., Iannotti, R.J., Luk, J.W., & Nansel, T.R. (2010). Co-occurrence of Victimization from Five Subtypes of Bullying: Physical, Verbal, Social Exclusion, Spreading Rumors and Cyber. *J Pediatr Psychol*, Nov., 35(10), 1103-1112.
- Willard, E. N. (2007). *Cyberbullying and cyber threats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Champaign, IL: ResearchPress.
- Yaman, E., & Sönmez, Z. (2015). Cyberbullying trends of adolescence. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 2(1), 18-31.
- Ybarra, M.L., & Mitchell, K.J. (2004). Youth engaging in online harassment, internet use and personal characteristics. *Association for Professionals in Social Services Journal for Adolescents*, 27 (3), 319-336.

- Ybarra, M.L., Diener-West, M., & Leaf, P.J. (2007). Examining the overlap in internet harassment and school bullying: implications for school intervention. *J Adolesc Health, 41*(6-1), 42-50.
- Yılmaz, M., & Yılmaz, S. (2021). Son sınıf öğretmen adaylarının siber zorbalık farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 29*(3), 1257-1269.
- Yiğit, M. F., & Seferoğlu, S. S. (2017). Siber zorbalıkla ilişkili faktörler ve olası çözüm önerileri üzerine bir inceleme. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying, 4*(2), 13-49.
- Yörükoğlu, A. (2012). *Gençlik çağı, ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar*. (14. Baskı). İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Yuluğ, E. (2020). *Cinsel istismara uğrayan çocuklarda internet bağımlılığı, siber mağduriyet ve psikososyal değerlendirme* (Tıpta uzmanlık tezi). Mersin Üniversitesi.
- Zych, I., Farrington, D.P., Llorent, V.J., & Ttofi, M.M. (2017). *Protecting children against bullying and its consequences*. New York, NY: Springer.

Ekler

Ek-1 Aydınlatılmış Onam Formu

Değerli Katılımcı;

Bu çalışma, Doç. Dr. Ezgi ULU danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Psk. Serkan KABA tarafından üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri ile narsistik kişilik yapıları arasındaki ilişkisini araştırmak amacıyla yürütülen bir tez çalışmasıdır.

Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına bağlıdır. Aşağıdaki onay kutucuğunu “evet” şeklinde işaretlerseniz araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmiş sayılırsınız. Araştırma kapsamında kimlik bilgileri gibi özel bilgiler istenmemektedir. Bu çalışma süresince toplanan veriler yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Araştırmadan herhangi bir sebeple ayrılmak isterseniz, araştırma ekibi ile aşağıda yer alan bilgileri kullanarak iletişime geçebilirsiniz. Uygulama yaklaşık olarak 15-20 dakika sürmektedir. Çalışmaya katılmayı kabul edip, ölçek maddelerini doldurmaya başladıktan sonra herhangi bir nedenle bataryayı tamamlamak istemezseniz, ölçeği yarıda bırakıp süreci sonlandırabilirsiniz. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz ya da endişeniz olursa aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

İlginiz ve katılımınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız.

Araştırma Ekibi:

Psk. Serkan KABA

Mail: Serkankaba13@icloud.com

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Evet () Hayır ()

Ek-2 Bilgilendirme Formu

Değerli Katılımcılar,

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında yürüteceğim tez çalışmam için araştırma yapmaktayım. Ölçeklerde ve bilgi formunda isminiz yazılmayacaktır ve verdiğiniz cevaplar gizli kalacaktır. Tamamen gönüllük esasına bağlı olacaktır. Araştırma sonuçları bireysel bilgi olarak değil, grup ortalaması olarak bilimsel raporda kullanılacaktır. Eğer çalışmayla ilgili bir şikayetiniz, görüşünüz veya sorunuz varsa bunu çalışmanın araştırmacısı Psk. Serkan KABA'a iletebilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Psk. Serkan KABA

Yakın Doğu Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü

Lefkoşa

Mail: Serkankaba13@icloud.com

Ek-3 Sosyo-Demografik Bilgi Formu**Cinsiyet**

Kadın Erkek

Çalışıyor musunuz

Evet Hayır

Ailenizin Gelir Durumu

Düşük Orta Yüksek

Anne Eğitim Durumu

Okur-yazar değil İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Baba Eğitim Durumu

Okur-yazar değil İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Günlük Olarak İnternet Kullanım Süreniz Nedir?

1 saatten az 1-2 saat arası 3-4 saat arası 5 saat ve üzeri

Ek-4 Üniversite Öğrencileri için Siber Mağduriyet Ölçeği Uygulama Formu

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatlice okuyunuz. Söz konusu her bir olayın son altı ay içerisinde ne sıklıkla başınıza geldiğini size uygun seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

Değerlendirme Ölçeği:

1 Hiçbir zaman

2 Bir kere

3 İki üç kez

4 Üçten çok

	1	2	3	4
1. Şifrelerimi ele geçirip, bu hesaplardan başkalarına saldırdılar.				
2. Sosyal medya üzerinden beni aşağıladılar.				
3. Sosyal paylaşım sitelerinde özel hayatımla ilgili bilgileri ifşa ettiler.				

Ek-5 Üniversite Öğrencileri için Siber Zorbalık Ölçeği Uygulama Formu

Lütfen aşağıdaki maddeleri dikkatlice okuyunuz. Söz konusu her bir olayın son altı ay içerisinde ne sıklıkla başınıza geldiğini size uygun seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

Değerlendirme Ölçeği:

1 Hiçbir zaman

2 Bir kere

3 İki üç kez

4 Üçten çok

1. Başkalarının şifrelerini ele geçirdim ve bu hesaplardan başkalarına saldırdım.	1	2	3	4
2. Sosyal medya üzerinden başkalarını aşağıladım.				
3. Sosyal paylaşım sitelerinde başkalarının özel hayatıyla ilgili bilgileri ifşa ettim.				

Ek-6 Narsistik Kişilik Envanteri

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyun ve her numaralı çift için size daha uygun olan ifadeyi işaretleyin.

1. a) İnsanlar bana ilgi gösterdiklerinde bazen utanırım.
b) İyi bir olduğumu bilmiyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2. a) Başkalarını kendimden her zaman üstün tercih ederim.
b) İlgi merkezi olmayı severim.
3. a) Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm
b) Özel biri olduğumu düşünüyorum.

Ek-7 Ölçek İzinleri

Siber Zorbalık/Mağduriyet Ölçeği

Referans: Bayar, A., Kurt, B. S., Mutlu, M., Öven, Ç. & Bayar, Y. (2023). The Validity and the Reliability Study of A Cyber Victimization/Bullying Scale For University Students. *Research on Education and Psychology*, 7 (1), 149-163. DOI:10.54535/rep.1297063

Önemli Not: Ölçek kullanımı bütün bilimsel çalışmalara açıktır. Yazarlardan ayrıca izin almaya gerek yoktur.

Narsistik Kişilik Envanteri

SA

Salim Atay

Kime: Serkan Kaba >

22:47

Ynt: Tez Ölçek İzni

Merhaba Serkan Bey, ölçeği kullanabilirsiniz. iyi Çalışmalar Dilerim.

[iOS için Outlook](#) uygulamasını edinin

Gönderen: Serkan Kaba
<serkankaba13@icloud.com>

Gönderildi: Wednesday, September 6, 2023 10:39:40 PM

Kime: ataysalim._@gmail.com
<ataysalim._@gmail.com>

Konu: Tez Ölçek İzni

Merhabalar ben Serkan Kaba Yakın Doğu Üniversitesi Tezli Klinik psikoloji alanında yüksek lisans yapmaktayım. Tez dönemine başlıyorum. Üniversite Öğrencilerinin Siber Zorbalık Ve Siber Mağduriyet Düzeyleri İle Narsistik Kişilik Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi konusu üzerinde yazacağım tez' de Narsistik Kişilik Envanteri'ni kullanabilmek için izninizi talep ediyorum. Bilgilerinizi arz ederim. İyi çalışmalar.

Ek-8 Özgeçmiş

Serkan KABA, 13 Şubat 1998 tarihinde Hatay'da doğmuştur. İlköğretim ve ortaöğretim eğitimimi Hatay'da, lise eğitimimi ise Jan ve Suphi Beyluni Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. 2021 yılında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi (%50 Türkçe) lisans eğitimimi tamamladıktan sonra aynı yılın güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitim sürecine başlamıştır. Lisans ve yüksek lisans eğitim dönemlerinde staj programlarını Yakın Doğu Üniversitesi Hastanesinde tamamlamıştır.

Ek-9 İntihal Rapor Oram

SERKAN KABA

ORJİNALLİK RAPORU

% **14** BENZERLİK ENDEKSİ % **11** İNTERNET KAYNAKLARI % **8** YAYINLAR % **9** ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%4
2	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
5	8d21badd-e5ef-47f5-8634- d93b6560409e.filesusr.com İnternet Kaynağı	%1
6	acikerisim.erbakan.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
7	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<%1
8	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	<%1
9	docplayer.biz.tr	

Ek-10 Etik Kurul Onay Formu

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

09.10.2023

Sayın Serkan Kaba

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2023/1655 proje numaralı ve **“Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Düzeyleri ile Narsistik Kişilik Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Prof. Dr. Aşkın KİRAZ

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Koordinatörü